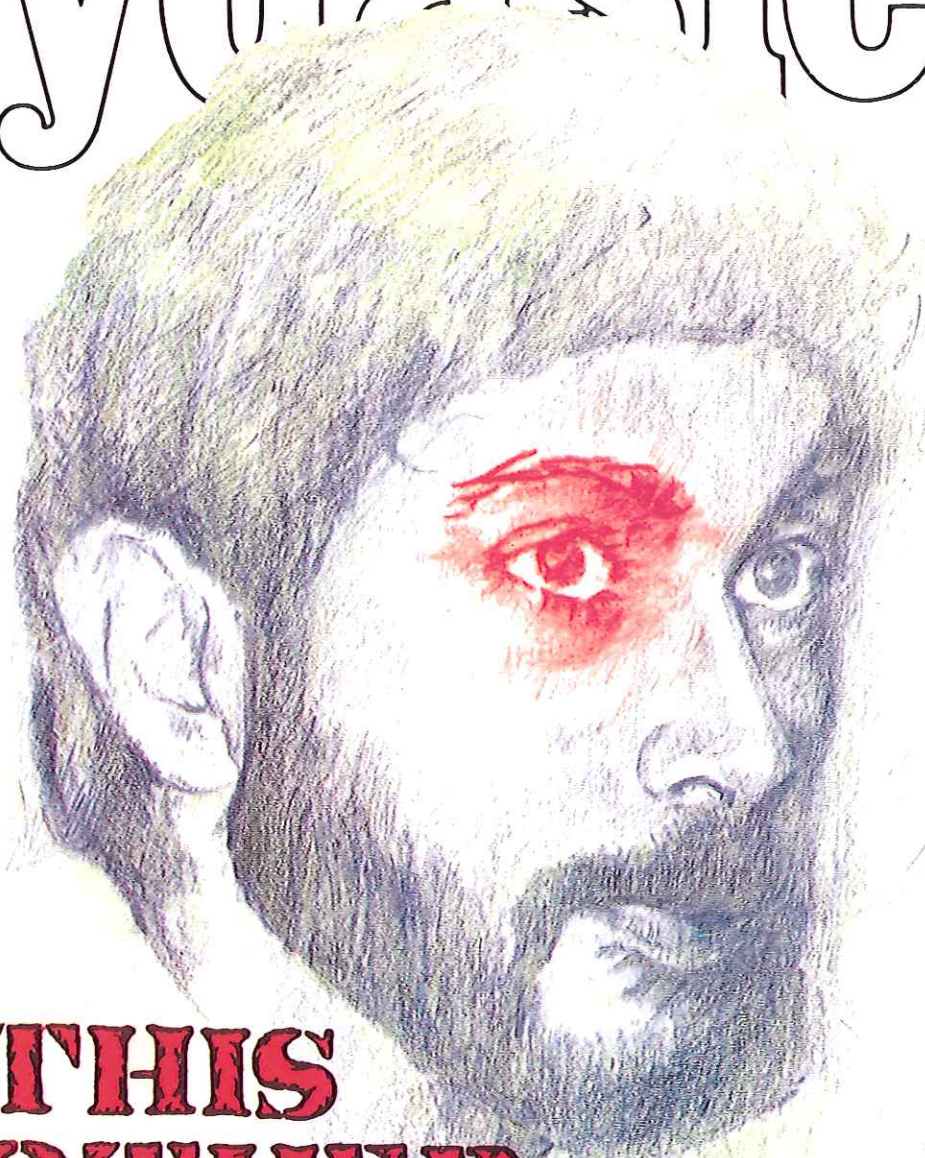

Nr 4 1990 • årg 14 • 25 kr

politisk och kulturell tidskrift

sydasien

'THIS O'THER EDEN

"This other Eden" - Richard de Zoysas efterlämnade dikter. Han vågade ta upp kränkningarna av de mänskliga rättigheterna på Sri Lanka - för detta mördades han, 31 år ung. Han är en symbol för alla mördade och försvunna på Sri Lanka. Nu hotar dödspatrullerna hans mor och hennes advokat. Kända politiker kräver att mordutredningen ska återupptas. Sidorna 8-9.

Afghanistan - Afghani 200 Bangladesh - Taka 110 Bhutan - Ngultrum 50 Danmark - DKr 25 Finland - Mark 17 Färöarna - FKr 25
Indien - Rupee 75 Island IKr 150 Maldiverna - Rufiyaa 30 Nepal - Rupee 90 Norge - NKr 25 Pakistan - Rupee 75 Sri Lanka - Rupee 125

sydasiens

politisk och kulturell tidskrift

Nr 4 1990

INNEHÅLL

Hinduer på marsch	3
Ajit Roy om Singh-regeringens fall	4
Indiska gatugycklare	6
Poeten de Zoysa	8
Konferens om Sri Lanka	10
Datakutte blev munk	12
Urdu poet på svenska	14
Oroligt i Bhutan	16
Bhuttos nederlag	18
Nepal mot demokrati	20
Bofors fällde även Singh	20
Ershads dagar räknade?	22
Barnarbete i Pakistan	24
Han kämpar mot hatet	26
Recensioner	28
Nyhetsnotiser	30

SYDASIEN på kassett

Nu ska SYDASIEN göras tillgänglig även för synskadade. I samarbete med Synskadades Riksförbund blir det fr o m 1991 möjligt att prenumerera på en kassettversion av tidskriften, till ordinarie prenumerationspris. Förutsättningen är dock att det blir minst 10 prenumeranter. Intresserade hör av sig till SRF Tal & Punkt AB, Avd Tal, 122 88 Enskede. Tel 08-39 90 00.

SYDASIEN momsbefriad

SYDASIEN är sedan några månader tillbaka momsbefriad, något vi tidigare nekats vara. Beslutet är glädjande och det hjälper upp vår ekonomi.

För att inte senare riskera att skattemyndigheterna får för sig att åter göra oss momspliktiga har vi dock beslutat bilda tidskriften SYDASIEN:s stödförening. Då din prenumeration förnyas kommer du att erbjudas medlemskap i stödföreningen, inkl 4 nummer av SYDASIEN, till samma pris som tidigare gällde för prenumeration. De som av skilda anledningar inte önskar bli medlemmar erbjuds även fortsättningsvis enbart prenumeration, då till något högre pris.

Kostsamma checkar

Checkar som vi får tillsända från utlandet kostar 35 kronor att lösa in hos banken. Vi är tacksamma om ni som gör inbetalningar med utländska checkar betalar 35 kronor extra för att täcka denna kostnad.

Bahuguna gästade Sverige

Chipkorörelsens legendariske förgrundsgestalt Sunderlal Bahuguna gästade i oktober Europa, i samband med ett möte i Milano för alla dem som genom åren mottagit det alternativa Nobelpriset (The Right Livelihood Award), som Bahuguna fick 1987. Vid möten i Sverige berättade Bahuguna om sitt livs sista strid han nu utkämpar. För ett år sedan lämnade han efter svåra överväganden det ashram där han levde och gick aktivt in i kampen för att stoppa Tehri-dammen, ett jätteprojekt som den indiska regeringen med sovjetisk hjälp håller på att bygga i en jordbävningshotad del av Himalaya. Dammen kommer att dränka stora områden i Chipkorörelsens ursprungsområde i Himachal Pradesh, och Bahuguna har genom hungerstrejker och petitioner sökt stoppa projektet. Han fick dåvarande miljöministern Maneka Gandhis stöd och projektet lades på is några månader. Men projektet har sedan dess återupptagits. Bahugunas kamp går vidare.

SYDASIEN BOX 1142 221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B, Lund
Telefon: 046-13 35 68
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Tryck: I-Tryck Grafiska Huset, Luleå 1990
Sättning: Norrdistribution, Älvsbyn
Montering: Tidskriftsverkstaden i Lund
Register: Progek, Göteborg
ISSN: 0282-0463
Prenumeration: Medlemskap i tidskriften SYDASIEN:s stödförening, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar 100

kr, enbart prenumeration (t ex institutioner och bibliotek) kostar 120 kr. Vi är tacksamma för stödmedlemskap à 150 kr. Lösnummerpris 25 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN

Redaktion för detta nummer: Thomas Bibin, Lars Eklund, Stig Hansén och Eva-Karin Håkansson (Göteborg).

Nästa nummer görs i Stockholm och utkommer i februari. Artiklar och debattinlägg välkomnas.

Manusstopp: 1 januari 1991. Artiklar och debattinlägg välkomnas.

Kontaktpersoner för Sydasien-kommittéerna:

Stockholm: Tobias Hellström, Råsun-davägen 70, 171 52 Solna, 08-27 05 85

Göteborg: Thomas Bibin, V Bodarne-vägen 3102, 441 60 Alingsås, 0322-511 77

Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 52 Åkarp, 046-46 08 95

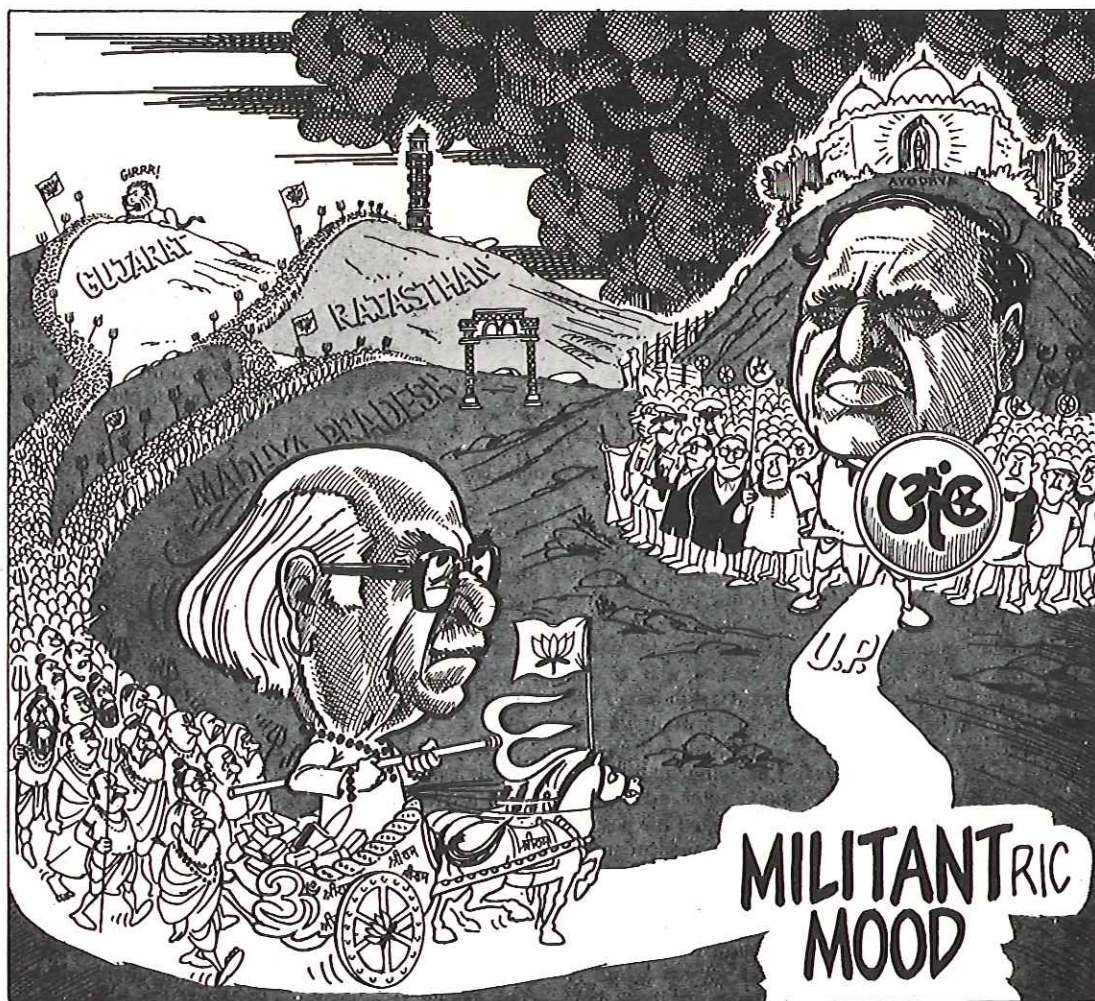
Danmark: Stig Toft-Madsen, Strandgade 96, DK-1401 København, (00945) 31 54 56 11

Sydasienskommittéernas plattform:

Sydasienskommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasien och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.

Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien och i Sverige.

BJP:s ledare L K Advani ombord på sin processionsvagn på väg mot den förhatliga moskén i Ayodhya. I vägen står delstaten Uttar Pradeshs chefsminister Mulayam Singh Yadav som hindrade de hinduiska fundamentalisterna att resa ett tempel i Ayodhya. Teckning: Ajit Ninan/India Today

Toleransens nederlag

En kväll i slutet av oktober i en liten stad i Andhra Pradesh. Någon har satt på en kassett med Anup Jalota. Alla kan höra musiken, han sjunger bhajan- eller hindusånger. Plötsligt blir det tyst. Någon har stängt av musiken. Jalotas version av Gandhis favorit-bhajan, *Raghupati raghav raja Ram*, vill de inte lyssna på. Hymnen som börjar som en hyllning till Rama fortsätter med "... ishwar allah tero nam". Ditt namn är Ishwar och Allah.

Detta blir för mycket för byborna. De har nyss skickat en "kar sevak", en frivillig, att delta i den stora aktionen i Ayodhya för att riva ned en moské som byggdes 1528 e Kr. De vill inte höra sånger som försoning mellan religioner.

Öppnades 1986

Striden i Ayodhya är inte ny, den har pågått i minst hundra år. Moskén har inte brukats sedan den blev stängd efter en dom 1936. Men 1949 lyckades någon ta sig in i byggnaden och placerade där en gudabild av Rama. Moskén förblev hur som helst stängd fram till 1986 då en domstol bestämde att hinduerna fick gå in och be till

Rama vid det lilla altaret i moskén.

Men nu vill de hindufundamentalistiska organisationerna VHP och RSS, tillsammans med det närliggande partiet Bharatiya Janata Party, riva moskén och bygga ett gigantiskt tempel. I över en månads tid för BJP-ordföranden Lal Krishna Advani i en Toyota-lastbil, som utsmyckats till att se ut som Ramas vagn, från delstat till delstat för att värva frivilliga. "Följ med till Ayodhya!"

Och kampanjen var effektiv. Tusentals människor från hela Indien följde med till Ayodhya i slutet av oktober. Muslimerna fruktade ett blodbad, spänningarna mellan hinduer och muslimer hade inte varit så stor sedan landets delning 1947.

Men: Moskén revs inte den 30 oktober som planerat. Lal Krishna Advani och andra BJP-ledare arresterades innan de kom fram till Ayodhya. Flera tusen andra arresterades för att förhindra bråk. Ändå lyckades en klunga ta sig förbi polisavspärningarna, in i moskén. Även om de inte lyckades riva hela moskén förstörde de en yttervägg.

Det finns inga historiska bevis för påståendet att Rama föddes exakt där mo-

skén står. Det fanns visserligen ett tempel där Babar byggde moskén, men VHP och BJP menar att Rama föddes just där moskén står och att templet därför måste stå just där, inte vid sidan om eller någonannanstans i Ayodhya., vilket regeringen har föreslagit.

Ödesbådande

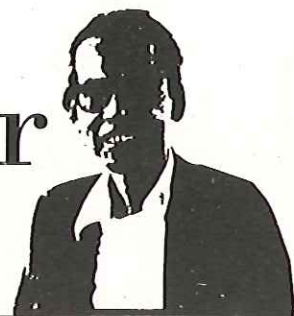
En del muslimska ledare sade att de kunde acceptera att moskén flyttas till en annan plats, om de fick garantier för att detta enbart gällde Ayodhya, och att inga andra moskéer plötsligt flyttas eller rivs på andra platser i landet. Men ingen var villig att lova något sådant.

Katastrofen alla fruktade blev alltså avvärjd med hjälp av väpnade trupper. Utgångsförbudet i 17 städer förhindrade ett blodbad. Ett par hundra människor miste livet och regeringen föll. Men känslorna som piskades upp, hat och fruktan, försvinner inte med en ny regering eller med väpnade trupper.

Astri Ghosh

Maktens marionetter

Ajit Roy

Calcutta 14 november 1990

När V P Singhs regering den 7 november föll i Indien var det en historisk händelse. Det var första gången sedan Indien 1950 blev republik som regeringen tvingades avgå efter en misstroendeförklaring i parlamentet. Men den 11 månader gamla koalitionsregeringens kollaps kom inte som en överraskning. Mönstret bakom regeringens fall är det samma som när Indira Gandhi 10 år tidigare fällde den dåvarande Janataregeringen.

Den gången lyckades det Indira att locka den ärelystne gamle bondepolitikern Choudhury Charan Singh att lämna Janatapartiet och ställa sig i spetsen för en minoritetsregering stödd av Kongresspartiet.

På exakt samma sätt har nu den ärelystne rajputen Chandra Shekhar bildat en minoritetsregering med stöd av Rajiv Gandhi. Frågan är inte om utan när denne också kommer att följa sin mors exempel genom att rycka undan det stödet. Men även utan Rajivs medverkan kan den nya regeringen snart komma att falla sönder på grund av interna motsättningar.

Fanatiska stämningar

Det som utlöste V P Singhs avgång blev den omedgörliga och provokativa hållning som de aggressiva hindufundamentalistiska rörelserna RSS och VHP tillsammans med partiet BJP intog i frågan om Ayodhya. Dessa uppammade en hysteri över stora delar av landet kring kravet om att uppföra ett hindutempel på den plats där idag ligger *Babri Masjid*, en moské med anknytning till mogulimperiets grundare Babar. Hindufanatiker hävdar att moskén anlagts just på den plats där den hinduiska avataren (gudsinkarnationen) Rama enligt legenden ska ha fötts. Debatten därom har pågått i flera decennier, men det var först för några år sedan som hinduiska fundamentalister anammade fallet och började piska upp stämningarna i avsikt att nå politiska vinster.

Strax före parlamentsvalet förra året tilläts fundamentalisterna av Rajiv Gandhi-regeringen att lägga grundstenar (*shilanyas*) för ett planerat Rama-tempel på en plats nära moskén. Dessförinnan hade rituella processioner från hela Indien fört med sig välsignade tegelstenar till Ayodhya. Kampanjen gav god utdelning i valet

för BJP som lyckades fördubbla sitt röstantal, från 17,8 miljoner 1984 till 34,5 miljoner 1989 eller från 7,73 proc av rösterna till 11,56. Tack vare valalliansen med Janata Dal ökade partiets platser i parlamentet från 2 till 86.

I september i år gav sig BJP:s partipresident L K Advani ut på en spektakulär 1.000-milafärd på en utsmyckad processionsvagn (*ratha*) monterad ovanpå en mercedes. Färden utgick från Somnath i Gujarat, en plats som var ytterst medvetet vald. I Somnath låg nämligen en gång i tiden ett historiskt tempel, som plundrades på sina rikedomar och jämnades med marken av den turkisk-afghanske hövdingen Mahmud av Ghazni i början av 1.000-talet. Templet rekonstruerades och återinvigdes på 1950-talet. Indiens förste president Rajendra Prasad och dåvarande inrikesministern Sardar Patel stödde helhjärtat projektet medan premiärminister Nehru motsatte sig det.

Som befarat åtföljdes Advanis triumfärd genom norra och mellersta Indien av upplopp mellan hinduer och muslimer i mer än 60 städer i staterna Gujarat, Madhya Pradesh, Uttar Pradesh, Bihar, Karnataka och Andhra Pradesh. Resan var planerad att avslutas med ett intåg i Ayodhya den 30 oktober, den dag som man beslutat inleda ceremonierna kring tempelbygget på. Valet av dag sammanföll med ett årligt återkommande ceremoniellt bad i en närbelägen flod, något som i sig lockar tusentals hinduiska pilgrimer varje år.

Advani arresterades

Delstatsregeringen i Uttar Pradesh, där Ayodhya ligger, mobiliserade tusentals man ur paramilitära förband samt en kontingent armétrupper för att skydda moskén och förhindra att ett otillåtet tempel uppfördes på dess plats. V P Singhs nationella regering liksom delstatsregeringen deklarerade entydigt att Advani skulle komma att hejdas innan han nådde fram till Ayodhya, och den 23 oktober, en vecka innan resans final, arresterades därför Advani medan han befann sig i Bihar.

Arresteringen räckte dock inte för att undvika en blodig sammanstötning i Ayodhya. Den 30 oktober slog sig tusentals pilgrimer, uppeggade av BJP:s och VHP:s aktivister, igenom polisbarriärerna. De nådde fram till moskén och på dess kupoler

sattes saffransgula hinduiska flaggor.

Denna dag och påföljande sköt polisen skarpt vid flera tillfällen. Inte mindre än 400 människor dödades i kravallerna.

Politiskt medförde arresteringen av Advani att BJP drog tillbaka sitt stöd för V P Singhs regering i parlamentet. Därmed stod regeringen hjälplös. Med endast 142 egna ledamöter behövde regeringen BJP:s 86 jämte vänsterns ca 50 ledamöter för att ha majoritet.

BJP:s tillbakadragna stöd satte genast i gång en omformation av ställningarna inom Janata Dal. När så parlamentet möttes den 7 november för en förtroendeomröstning föll V P Singhs regering då den endast fick 142 röster mot den samlade oppositionens 347. Av det styrande partiet Janata Dals ursprungliga 140 ledamöter röstade endast 82 med V P Singh. Därtill fick han dock stöd av Vänsterfrontens 52 ledamöter och ett mindre antal från några småpartier.

Shekhar tog över

56 f d Janata Dal-ledamöter, med Chandra Shekhar och Devi Lal i spetsen, röstade med BJP och Congress(I) och fällde därmed regeringen. Efter V P Singhs avgång svors Chandra Shekhar in som ny premiärminister med Devi Lal som biträdande premiärminister. Kongresspartiet garanterade att stödja Shekhar.

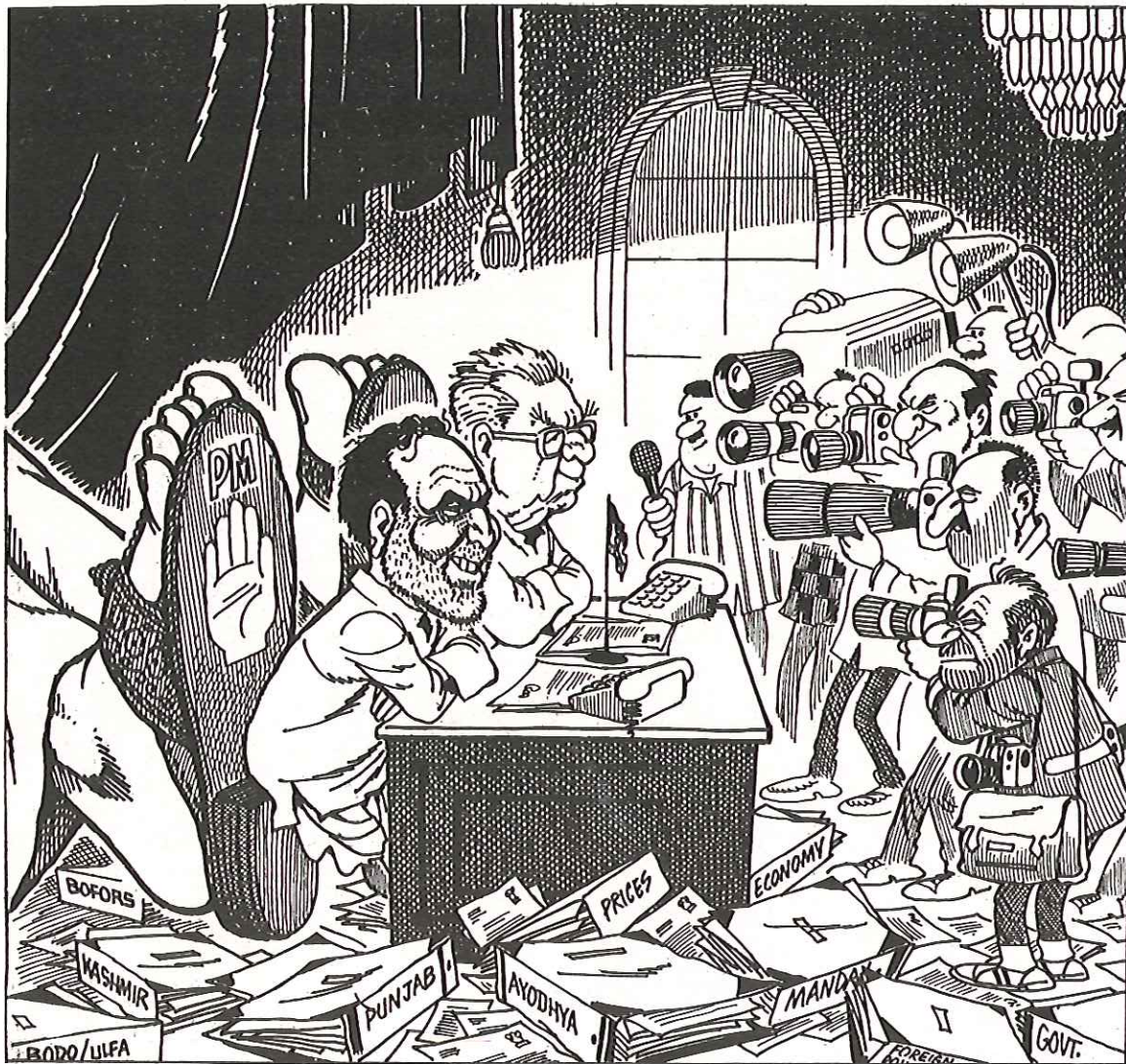
En viktig faktor som arbetade emot V P Singh var den ovilja och oförmåga som alla partier utom BJP kände inför hotet om ett nyval, blott 11 månader efter föregående val. I synnerhet som både BJP och Kongresspartiet insisterade på Singhs avgång som en förutsättning för eventuellt samarbete med en ny regering.

BJP:s djävulska kampanj i Babri Masjid-frågan samt spänningarna som V P Singhs hållning till Mandalkommisionens rapport orsakade bidrog till att fälla Janata Dal-regeringen. Men regeringen föll dessutom offer för Chandra Shekhars och Devi Lals konspirationer - uppmuntrade av Kongresspartiet som gärna ville se V P Singhs huvud på ett fat för att få slut på undersökningarna i Boforsaffären.

Kunde inte bestått

På ett djupare plan avspeglade händelserna mera grundläggande motsättningar. Som tidigare nämnts saknade V P Singhs

De nya ledarna Chandra Shekhar t v och Devi Lal möter pressen. Bakom kulisserna stöttade av Kongresspartiet.. Teckning: Ajit Ninan./ India Today

Kongresspartiet kan komma att motsätta sig det egna partiets linje att stödja principiösa avhoppare och gå i lag med motståndare till V P Singhs politik i kastvoteringsfrågan.

Chandra Shekhars regering som uppenbart är marionetter i Kongresspartiets händer erbjuder föga hopp om stabilitet. Det är tveksamt om den ens kommer att hålla ett år, något som president Venkataraman påbjöd i sitt installationstal när han välsignade uppgårelsen mellan avhopparna och Kongresspartiet. Det finns allvarliga spänningar och motståndningar såväl inom avhopparnas led som

regering egen majoritet i parlamentet och tvingades därför förlita sig på så vitt skilda samarbetspartners som BJP och den kommunistledda vänstern. Singh själv var en individ utan någon som helst organiserad bas. En sådan uppsättning kan omöjligt bestå i längden eller erbjuda stabilitet. Tvärtom så inbjuder situationen till allehanda äventyrare att manövrera sig fram till makten. Därigenom skapas ett tryck efter mera stabila allianser.

För sin del närmade sig V P Singh under visst vankelmod alltmer vänstern. Detta irriterade BJP, och den irritationen övergick i vrede när Singh gick ut med Mandal-kommissionens rekommendationer om kvotering till förmån för de lägre kasterna. En rekommendation som skapade våldssamma spänningar inom BJP.

Polarisering

Samtidigt gjorde Singhs framgångsrika stärkande av sin ställning genom stöd från vänstern och de lägre kasterna hans rivaler inom partiet såsom Shekhar och Devi Lal nervösa. Det var i det läget de slöt sig samman med Rajiv Gandhi för att störta Singh, utan hänsyn till risken att försätta Indien i en allvarlig, instabil situation.

En viktig och välkommen effekt har dock uppnåtts genom det som skett. För första gången sedan självständigheten har frågan om hinduisk återupprättelse kontra sekulär demokrati ställts på sin spets. En kamp har inletts över hela landet för att försvara den sekulära demokratin, och i den striden står vänstern enad med centerkrafter såsom V P Singh och dennes vänner, jämte framstående universitetsfolk, konstnärer, journalister och jurister.

Oklar bild

Ett mått på deras framgång är att majoriteten av Janata Dals parlamentsledamöter trots allt stod kvar vid V P Singhs sida ända fram till omröstningen. Då visste de redan att deras sida skulle förlora och att deras enda hopp om personliga förmåner låg i att byta sida.

Bilden är dock ännu oklar. För det första kan fortfarande fler ledamöter överge Singh och gå i lag med den av Kongresspartiet stödda avhopparregeringen. Dessutom kan som en konsekvens av maktskiftet i Delhi också delstatsregeringar som nu styrs av Janata Dal ensamt eller i koalition fällas. Detta kan i sin tur få återverkningar på den nationella maktbalansen. Det finns även vaga antydningar om att krafter inom

mellan avhopparna och deras understödjare i Kongresspartiet.

Den allvarligaste konsekvensen av den senaste händelseutvecklingen är dock en utbredd känsla av frustration över att den andra icke-Kongressregeringen någonsin misslyckades. Stark kritik har riktats från vissa håll emot att vänstern och centerkrafterna allierade sig med BJP i kampen mot Kongresspartiet. Men dessa kritiker tenderar att glömma hur Kongresspartiet självt i årtal uppmuntrade och byggde upp de hindufundamentalistiska krafterna. Direkt genom spektakulära storsatsningar i TV som Ramayana och Mahabharata, och indirekt genom att stödja dem på andra sätt. Lägg därtill den gamla regimens övriga grundsynder som stinkande korruption och ett alltmer diktatoriskt styre.

Indien har utan tvekan gått in i en krisperiod. Utgången därav hänger i den slutgiltiga analysen på vilken framgång vänstern och centerkrafterna kan uppnå i sin kamp att i första skedet mobilisera folket och därefter vinna stöd från de radikala elementen ur Kongresspartiet. I slutänden gäller det att isolera de nuvarande degenererade ledarna för det partiet.

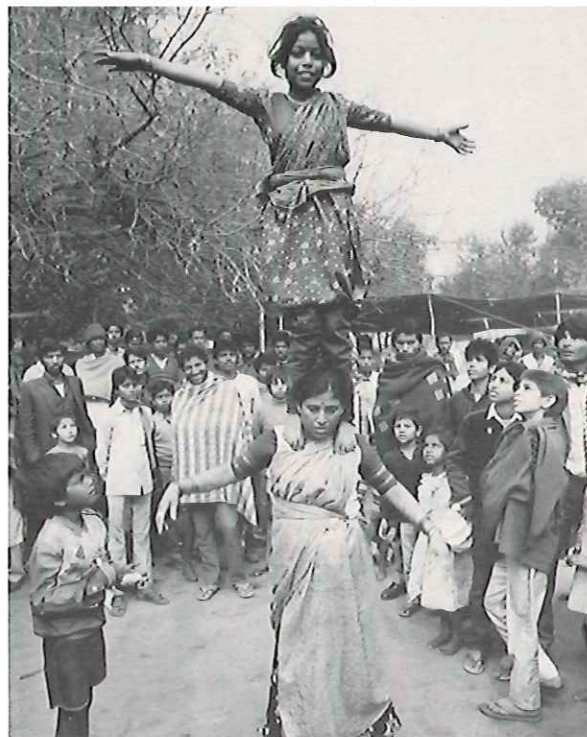
Översättning: Lars Eklund

Gatugycklare

Den här familjen dök upp en tidig morgon vid Stuart Lane i Calcutta för en föreställning. Liksom många andra gatugycklare visste de sitt värde och krävde ordentligt betalt av åskådarna.

Hira Bai och hennes dotter Sita är professionell gycklare och besökte Sverige vid ett kulturutbyte 1987. Vi träffade dem när de återvänt till New Delhi där de levde under slumliknande förhållanden i Shadipur Depot tillsammans med en koloni av 200 kollegor. Sita Bai talade fortfarande om hur bra hon tyckte att barn i Sverige blev behandlade, oavsett föräldrarnas ställning.

Gatugycklare håller den indiska kulturen levande och är en av de beståndsdelar som gör gatulivet så vitalt. Gycklarna har att kämpa mot polisen och konkurrensen från film, TV och annan modern underhållning. Men trots att gatugycklarna får känna av ett krympande utrymme i det indiska samhället finns de fortfarande kringvandrande på landsbygden eller bofasta i städerna över hela landet.

**Foto: Jörgen Runeby.
Text: Staffan Wolters.**

En indisk motsvarighet till gamla tiders barder stötte vi ihop med i Mahatma Gandhi Park i Bihars huvudstad Patna. Den här mannens sedelärande historier ackompanjerad till musik fångade publikens intresse och väckte mycket munterhet.

THIS OTHER EDEN

Collected Poems of Richard de Zoysa

* 13 mars 1958

† 18 februari 1990

Richard de Zoysa gav dödens lustgård ett ansikte

Richard de Zoysa var en orädd och mångsidig människa. Han vågade ta upp kränkningarna av de mänskliga rättigheterna på Sri Lanka. Han var teaterförfattare, skådespelare, journalist och poet. Men poesin tycks mest ha varit en bisyssla. De efterlämnade dikterna, samlade av Rajiva Wijesinha i *This Other Eden*, är inte fler än tjuoen.

Det är viktigt att boken kommer ut. För efter sin död — han var ännu inte trettiofem år gammal — har Richard de Zoysa mer och mer blivit en symbol för alla mördade och försvunna på Sri Lanka. Han har blivit ett ansikte — och dödspatrullerna har vägrat visa sitt. Journalister inom och utom landet har protesterat och Richard de Zoysa har postumt till delats årets internationella journalistpris. Hans fall har gett eko i Amnesty och FN.

Alltmedan våldet har svarat som det brukar, gömt sig bakom en nerlagd polisutredning och nya hotelser. Nu är det Richard de Zoysas mor, hon som kände igen en polisofficer bland dem som kom för att hämta hennes son i februari i år, som är hotad till livet. Och så är hennes advokat. Men motståndet fortsätter: senast har

en grupp parlamentariker, med före premiärministern Sirimavo Bandaranaike i spetsen, krävt att mordutredningen ska tas upp igen.

Richard de Zoysa är ojämn som poet med skarp som satiriker, språkligt och rytmiskt mycket medveten. Mina tolkningar kan knappast göra honom riktig rättvisa. Särskilt gäller detta dikten Gajagavannama, "elefantdans" - se sista sidan i detta nummer - som bygger på en verklig händelse från februari 1983 då några elefanter — som gått i en buddhistisk procession — löpte amok i Colombo.

Elefanten är emellertid också regeringspartiet UNP's symbol. Ett halvår senare, i juli 1983, blev raskravaller verklighet över hela Sri Lanka. Singaleser mördade och förföljde tamiler. Vi vet nu att medlemmar ur elefantpartiet var medskyldiga, fanns som anstiftare. De Zoysas dikt om "jättedjurens styre" blev alltså profetisk....

Anders Sjöbohm

Resans riter

1956

*Api yamu ko josey
Api yamu ko josey
Api yamu ko josey, yamu ko josey, chandey daman-
na....*

Krigsnotiser

Tigrar tar initiativ

Sedan de tamilska tigrarna (LTTE) vann det prestigefyllda slaget om det gamla fortet i Jaffna har kriget fortsatt med oförminskad styrka. I oktober inledde armén en offensiv samtidigt som flygbombning-

ar och artilleribeskjutning intensifierades. Under offensivens första vecka förstördes minst 1 000 hus enligt arméchef Kobbekaduwa. Hundratal döda stridande på båda sidor plus ett oräkneligt antal civila.

I slutet av november anföll tigrarna också det stora arméläget i Mankulam norr om Vavuniya med stora offer på båda sidor. Dessförinnan hade

Dakuna kakula perata dama, shata-pata gaala*

1985 — Tangalle

*På väg för att söka demokratin
ner till valet i söder
land av mjölk och honung och gevär
(de kallar det skjutjärnsdemokrati)*

tigrarna beordrat muslimerna bort från flera distrikt sedan de tvingats lämna ifrån sig vad de haft av värde i pengar och smycken. Tigrarnas massaker på muslimer i augusti gjorde ordena verkningsfulla.

I november meddelade också tigrarnas politiske sagesman Anton Balasingham att man är beredda att förhandla med regeringen om eldupphör, men

bara om regeringen erkänner tamilernas rätt till självbestämmande.

de Zoysa-bakslag

I förra numret av SYD-ASIEN berättade vi om de internationella fredsbrigadernas (PBI) arbete i Sri Lanka.

Med fredliga medel eskor-

Fyrti miles från demokratin
vacklar hela företaget — klockan är två på morgonen,
chauffören trött, flickorna behöver sova
Vi stannar till vid härbärget

Inget rum på värdshuset, men parkerade under ett träd
sover de andra. Vi kan inte. Främmande stad, främmande dofter,
främmande nattljud driver oss ut på gatorna
på jakt efter spänning — kanske händer i denna söder
nära gryningen sånt som händer ingen annanstans.

Upp och ner längs trånga, vindlande, skumt belysta
gator,
förbi gästhem — ett sovande bensinskjul
tillbaka till den slingrande vägen som följer kusten
och vågsvallets då långt i fjärran, närmare.

HALT! —

Sökarljuset kommer som ett skrik ur mörkret
bländar och fryser dig till is, som en katt i ett hjulspår.

Händerna flyger upp
Sen träffar det dig
Nu har du gjort det
Nu är du skyldig

Nu kan du inte ta ner dem förrän du blir befalld
och han kan inte sänka geväret förrän han blir befalld
Den ansiktlösa rösten bakom ljusstrålen
Detta är sanningens minut
varhelst det finns ett stängsel
bemannat med gevär

NÄRMARE !

Snubblar över ojämnt gräs
ivriga att visa identitet
visa att vi är på rätta sidan

— Vi var bara ute och gick. Vi är på resa för att söka
demokrati, för att titta på fyllnadsvalet i huset intill.

— Vet ni inte att det här inte är rätta tiden
för idioter som ni att drälla omkring
minst av allt för att söka demokrati
det här är vår väg och här är tillträde förbjudet

— Vi visste inte — vi är främlingar här

— Då borde ni ligga och sova nu

teras fr a advokater som arbetar
med fall som rör de mänskliga
rättigheterna. Minst sex advokater har under det senaste året
mördats av de dödspatruller
som härjar i landet.

PBI har fr a engagerat sig i
arbetet med att söka rätt i mor-
det på den välkände författaren
och journalisten Richard de
Zoysa (vars författarskap f ö
tas upp ovan.

De Zoysas mor som bevitt-
nade bortförandet av sonen
säger sig kunna identifiera en
av gärningsmännen som en av
polischeferna i Colombo.

Både hon och hennes advo-
kat, Batty Weerakoon, mord-
hotades. PBI började då eskor-
tera dem båda.

Ett bakslag i fallet kom dock
den 30/8 när Riksåklagaren
meddelade att något åtal mot

så iväg med er nu — innan jag kallar på en jeep

— Vi ska gå

för att söka demokrati
(de kallar det skjutjärnsdemokrati)

skjuten i bitar.....

1984 — Elefantpasset

Helt visst var det innan dess jag stod
med nerverna skjutna i bitar, medan löjtnanten
som fann mig traska sömnlös genom lägret
hejdade mig skarpt och befallde halt
och sen sa till mig mjukt att allt försvarsverk
(jag var inte ens en meter därifrån) var minerat
Tänk på, sa han,
det gäller vattnet också, nedanför taggrådsstängslet.
Sökarljuset blängde ut över grundet, ropade ilsket an
åt vad som helst att röra sig om det vågade

— och jag som tänkte ta en simtur !

1988

Tja, han är död nu, och jag lever
kriget fick honom till slut
och han fick medalj
Demokratin och Nationens Försvare

Letar du efter demokrati ännu ?
Se upp för stängslen.

*Det översatta citatet på singalesiska syftar på valet 1956 då
SWRD Bandaranaikes singalesnationalistiska parti SLFP vann
en jordskredsseger. Segern födde också förhoppningar om en
bättre framtid för landet, men de kom alla på skam. Sången är en
baila, dvs en sorts folkvisa med modern text: Kom låt oss gå,
Josey, Kom låt oss gå och rösta. Sätt fram höger fot, sätt fart... (fri
översättning).

PS. *This Other Eden* är utgiven av The English Association of
Sri Lanka, c/o British Council, 49 Alfred House Gardens, Colom-
bo 3, Sri Lanka. DS.

den namngivne polischefen blir
det inte tal om.

Vill ni veta mer om PBI så
kontakta Henrik Frykberg som
var den förste svensk som ar-
betade för PBI i Sri Lanka.
Telefon 054-304 77 eller 031-
30 74 93. PBIs adress:

PBI Sverige
Sandeslätt 59
424 36 Angered

Flyktingtragedi

I slutet av oktober rapporte-
ras över 120 000 tamiler ha
flytt kriget i nordost och tagit
sig över till Indien sedan i juni.
I Indien finns redan 100 000
flyktingar från tidigare krigs-
perioder i Sri Lanka.

I Europa finns 130 000 flyk-
tingar från Sri Lanka. Under
första halvåret i år kom det ca

Fredsmöte om Sri Lanka

Ljus vid horisonten

Ett internationellt fredsseminarium om Sri Lanka anordnades i början av oktober i Uppsala av den svenska sektionen av Minority Rights Group. Anders Sjöbohm var där.

Ett trettital deltog, bland dem politiker, religionshistoriker, statsvetare, fredsforskare, journalister — singaleser, tamiler, européer.

Första kvällen tittade vi på diabilder, från 1983 och framåt. Det kändes nästan överkligt — en kavalkad av frysta ögonblick som nu var historia: politiker som

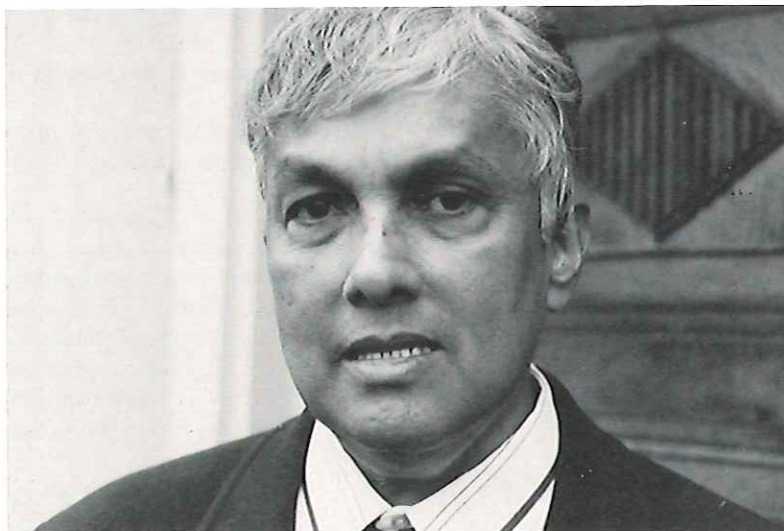
blivit mördade, partier som upplösts eller marginaliserats, fiender som blivit vänner och sedan fiender igen. Maktkonstellationerna på Sri Lanka blir mer och mer svår-förutsägbara och oöverskådliga. Ibland verkar det som om alla slåss mot alla om makten, som om det nästan inte finns någon grupp som inte mördat, torterat eller utkrävt blodig hämnd på sina fiender. Det enda som tycks ha varit konstant under dessa år, påminde diabilderna oss, är brutaliteten och likhögarna.

Fragmentering

Det var nog signifikant att seminariet under diskussionernas gång faktiskt vidrörde frågan om den grymma konflikten överhuvud kan beskrivas och analyseras i

rationella termer. För är t ex inte de hänsynslösa uppgörelserna singaleser sinsemellan och tamiler sinsemellan ett tecken på en psykologisk och politisk fragmentering där varje grupp ser sig själv som "vi" och alla andra som "dom"? Har inte gängse ideologiska stämplor blivit alltmer meningslösa som tolkningsinstrument? Själva det politiska språket på Sri Lanka, med sitt överflöd av slagord som "patrioter" och "förrädare", har blivit utomordentligt korrumpert.

Flera av seminariedeltagarna framhöll det till synes hopplösa i dagsläget. Både hos singaleser och tamiler är det chauvinisterna som anger tonen och som manipulerar religionens och myternas symboler för sina egna syften. Media upprepar deras slagord. Det stora flertalet buddhistmunk-

A Jeyaratnam Wilson, en av de få lankesiska forskare som vunnit internationellt erkännande. Han är professor i statskunskap och verksam vid Brunnsuiv-iniversitetet i Fredericton, Canada. Han var också en av de intressantaste talarna vid mötet i Uppsala. Foto: Thomas Bibin

10000. Senare siffror finns inte ännu. Men några länder har skärpt sin attityd mot tamilflyktingar. Det gäller t ex Schweiz och Frankrike. Och från Danmark och Norge rapporteras att tigeraktivister utövat utpressning mot tamilska flyktingar för att få in pengar till kriget.

Flyktingsituationen inne i Sri Lanka är kaotisk. Man räk-

nar med ca 1 miljon flyktingar, varav 350 000 bara i Jaffna-området. Svält och epidemier rapporteras, även om matsituationen förbättrats något genom hjälpsändningar. Men sjukhusen är ofta skadade av kriget och det är stor brist på mediciner och utrustning. England har avsatt 22 miljoner kronor som hjälp till sjukhuset i Jaffna, men hjälpen kommer inte fram.

Ny Amnestykritik

Efter det att kriget i nordöstra Sri Lanka tog ny fart i juni har Amnesty fått in mängder av rapporter om övergrepp, bl a regeringsstödda mord och försvinnanden.

Kriget drog också igång en arresteringsvåg över hela landet och många unga tamiler har försvunnit eller hittats döda.

Amnesty har också rapporterat om övergrepp begångna av LTTE, den tamilska tigergerillan.

LTTE anklagas för att ha dödat hundratals civila singaleser och muslimer i nordost.

Amnesty fördömer dessutom LTTEs mord på tillfångatagna polismän i det upplammande krigets inledningsskede.

ar ser singaleserna som Buddhas utvalda folk och Sri Lanka som ett bålverk mot horderna av hinduiska tamiler från norra Sri Lanka och Sydindien. De sluter upp bakom regeringens krigsansträngningar. Själva konstitutionen, påpekades det, gynnar uttryckligen buddhismen på andra religioners bekostnad och är alltså inte sekulariserad på samma sätt som t ex Indiens. Men det finns faktiskt, påpekades det också, en växande minoritet av munkar som är kritiska mot den allmänna krigsmentaliteten. Och mer än tusen munkar har dödats under konflikten.

Stridsmundering

På tamilsidan är det också påfallande hur Prabhakaran, tigrarnas ledare, ständigt avbildas i full stridsmundering. Som något av en traditionell krigarhjärte, en oöverbunden hinduisk halvgud.

Media, konstaterar vi, är också ett hinder för fred. När regeringsarmén och JVP slogs mot varann i söder, säger en deltagare, kunde man åtminstone räkna dödsopfern med ledning av tidningarnas rapportering. Nu, när kriget flyttats till norr och öster, är tystnaden kompakt. Visst finns det undantag från den regeln — men hur många kan läsa vad som skrivs i t ex den engelskspråkiga tidskriften *Lanka Guardian*? Det finns också en tamilspråkig press i Colombo, men den är ytterst beskedlig i sin kritik av regeringen. Och naturligtvis fruktar många journalister för att bli någon av dödspatrullernas offer.

Vi diskuterade vilket stöd Tigrarna egentligen har hos den tamilska befolkningen på Sri Lanka. Ett ögonvittne berättade om hur allt socialt liv avstannat uppe i norr, om arbetslöshet och stängda skolor, om unga män som köpts fria från krigstjänst med sina mödrars och systrars smycken. Där sitter pojkar instängda i sina hyddor och det borde vara en ren tidsfråga innan de av ren leda förenar sig med Tigrarna. Många tamiler, fortsatte ögonvittnet, upplever Tigrarna som en trygghet, upplever att dessa faktiskt uppnår något med sitt våld. Men det påståendet fick inte stå oemotsagt: Tigrarna kan aldrig försvära Tamilerna, hette det. Tigrarna har konsekvent saboterat alla fredsförsök, de

behöver kriget för att motivera sin egen existens. Och folk är rädda för dem.

Positiva tecken

Men det finns i alla fall positiva tecken. SLFP, det gamla ärkechauvinistiska singalesiska oppositionspartiet, ställer sig idag mera positivt till decentralisering av den politiska makten på Sri Lanka än tidigare. Man samarbetar med bl a spillrorna av EPRLF och andra tamilpartier som sopats undan av Tigrarna; gemensamt har man fördömt regeringssidans bombningar av tamilområdena. Nästan alla politiska partier, också det regerande UNP, har enats om att tillsätta en kommission för att undersöka effekten av kriget och bombningarna.

Och hur återverkar kriget egentligen på de styrande i Colombo? Finns det sprickor i maktblocket? Kanske, hävdas det under diskussionernas gång, ska vi inte vara så säkra på att chauvinismen egentligen är så tongivande. Kanske har de förbittrade internerna uppgörelserna inom alla etniska grupper faktiskt bidragit till att slå undan benen på de gamla "sanningarna". Och kanske finns det därför, mitt i denna brutaliserings och fragmenterings epok, möjligheter till helt nya öppningar och helt nya allianser: en uppgörelse mellan t ex delar av det styrande UNP, vänstern och

tamilerna.

Statsvåld

Men, kommer genast invändningen, det är ju staten som står för det mesta av våldet på Sri Lanka idag! Även om Premadasa, presidenten, skulle vilja och våga spela rollen av landsfaderlig fredsmäklare, skulle armén tillåta det? Skulle han inte omgående reduceras till en galjonsfigur i en civilmilitär junta? Och på tamilsidan, har där inte vuxit fram en ny, uppåtsträvande medelklass som alls inte är intresserad av att dela med sig av makten till singaleserna?

Vad gäller utsikterna till fred så var de flesta ense om att det idag krävs hjälp av någon utomstående för att få regeringen i Colombo och Tigrarna att närma sig varann. Kanske kan FN-styrkor klara av det som den indiska armén inte kunde, kanske trupper från olika länder i tredje världen. Indien får i alla händelser inte ställas utanför, det oberäkneliga Indien som med sina svaga regeringar och många inhemska problem inte har råd eller ork att spela rollen av regional stormakt på samma sätt som tidigare.

Självstyre

Problemet är också, sist men inte minst, att Sri Lankas legitimitet som enad stat successivt har urholkats. Första steget togs redan kort efter självständigheten när höglandstamilerna berövades rösträtt och medborgarskap. Det fanns inte tillräckligt med garantier för minoriteterna inskrivna i konstitutionen. Idag är det en uppenbar risk att Sri Lanka faller sönder inte bara i två utan kanske ännu fler delar, ty mitt i krisen mellan singaleser och tamiler håller också muslimerna och de tidigare nämnda höglandstamilerna på att formera sig som politisk kraft. Ändå tycks t ex kravet på *Eelam*, en självständig tamilstat, fortfarande vara förhandlingsbart och det borde därför finnas modeller för självstyre att diskutera. Under diskussionernas gång nämndes bl a de schweiziska kantonerna och faktiskt också det svenskspråkiga Åland.

Anders Sjöbohm

Minoritetens rätt

Huvudarrangör bakom mötet i Uppsala var Svenska MRG vars "moderorganisation" är den Londonbaserade människorättsorganisationen Minority Rights Group.

MRGs mål är att söka rättvisa för diskriminerade folkgrupper, oavsett om de är en minoritet eller en majoritet. Via forskning och information söker man också förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna. Adress i Sverige är;

Svenska MRG
Götgatan 3
752 22 Uppsala
tel 018-55 90 45

Bevis röjs undan

Oppositionspolitikerna och parlamentsledamoten Mahinda Rajapakse stoppades av polisen på Colombos flygplats när han var på väg till FNs kommission för de Mänskliga Rättigheterna för att lämna bevis om 533 "försvinnanden" i landet. Rajapakses papper togs ifrån honom och han kom till

Geneve tomlänt. FN:s kommission protesterade omedelbart till regeringen i Colombo och krävde att pappren skulle utlämnas.

Den lankesiska polisen söker nu upp släktingarna till de 533 "försvunna".

Senare besöktes Sri Lanka av en europeisk parlamentarisk delegation som enligt Colombo-regeringen författar

en "fördomsfull" rapport om landet. "Om vi gör fel, varför skulle vi då låta utländska journalister stationeras i Colombo och Röda Korset att arbeta här?" frågar två ministrar i en skuldmedveten kommentar.

Rapporten presenterades för Europaparlamentet den 6 november. Den konstaterade att inte mindre än 60 000 människor försvunnit i södra Sri

Lanka sedan 1978. Försvinnandena har skett i konflikten mellan regeringen och den singalesiska gerillan JVP, och regeringen kan inte undandra sig ansvar, säger rapporten. Den konstaterar också att det fortfarande försvinner mellan 20 och 50 människor i veckan i södra och centrala Sri Lanka. De döda och lemlästade kropparna antas vara offer för de regerings-

Data-
knutten
som blev
buddhist-
munk !

Jag längtar efter det primitiva

Som nyutbildad systemman inom data möttes Staffan Hammers ofta av kommentaren att nu var hans framtid tryggad. Men innan hans karriär inleddes ville han ta en tur till Asien för att fördjupa den meditation han prövat i flera år hemma i Sverige. Det var 1985. Idag lever Staffan som buddhistmunken Bhikku Dhammakusala i ett kloster i Sri Lanka.

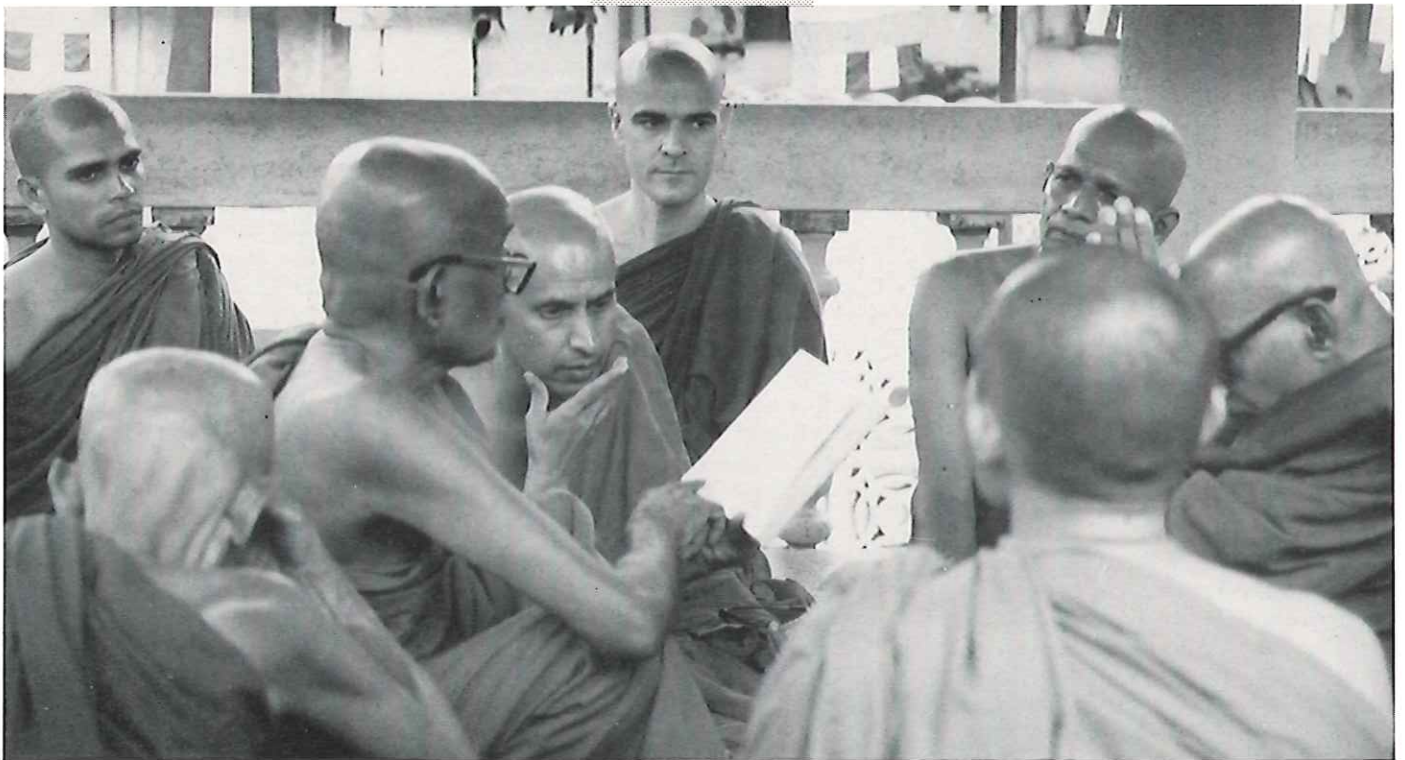
Klostret ligger mitt i Colombos villakvarter. I mitten ett stort, kalt, vitkalkat kyrkorum med raka pelare

Resan till Asien förändrade Staffans liv. Idag lever han i ett kloster i Sri Lanka. Thomas Bibin träffade honom där.

som lyfter balkonger på tre sidor. Den fjärde, altarsidan, turkosfärgad, i vars mitt reser sig fem lotusstjälkar i dubbel manshöjd. Den mitterstas blomma är utslagen och i blomkorgen en skraddarsittande Buddha i saffranskläde med gul aura bakom huvudet.

På golvet långsmala plastmattor med kuddar här och där. Längst fram ett tiotal munkar i sina brungula kläden, och dessutom ytterligare ett tiotal besökare.

Det är dags för kvälls-pujan, en andakt som huvud-

stödda dödspatrullerna.

Den lankesiska armén uppger att man håller ca 10 000 misstänkta JVPare men antalet tros vara betydligt större.

Svensk medling?

Utrikesminister Sten Andersson antyder i ett brev i september att det inte är otänk-

bart med en svensk medling i Sri Lanka.

Brevet är ett svar på en vädjan från föreningen SMES (Svenska Multi-Etniska föreningen för Sri Lanka).

Andersson konstaterar dock i sitt brev till SMES att ingen av parterna i konflikten bett om svensk medling.

Han konstaterar också att om medling ska ske t ex via FN så

kan FN ingripa i en intern konflikt som denna bara på medlemslandets (Sri Lankas) uttryckliga begäran.

SMES har tolkat detta som att det finns en möjlighet till svensk medling.

Man har därför skickat en vädjan om detta såväl till Sri Lankas president som till tigergerillans politiska gren PFLT. Svar inväntas.

Medborgarrättspris

Årets amerikanska Carter-Menilpris på ca 1,1 miljoner kr delas av den lankesiska medborgarrättsrörelsen CRM och en guatemalteckisk byråelse. CRM får priset för sitt anmärkningsvärda mod i att dokumentera brott mot de mänskliga rättigheterna.

T.B.

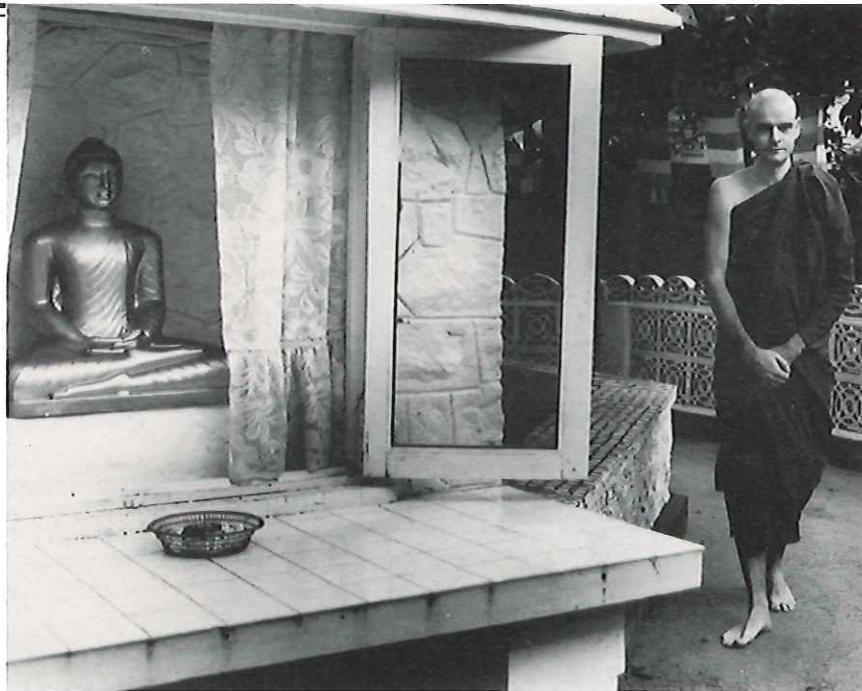
sakligen består av en-tonig recitation av sutror, Buddhas texter.

En av munkarna är svensk. Som nyutbildad systemman inom data tänkte Staffan Hammers fördjupa sin meditation innan han satte igång med sitt jobb. Nu är han Bhikku Dhammakusala, buddhistmunk sedan fem år i Sri Lanka. Det här är hans berättelse.

"Jag kände att det inte räckte med min utbildning enbart. Jag sökte en andlig fördjupning också, men framför allt kände jag en längtan till det enkla, det primitiva. Två planerade månader har nu blivit fem år, och datautvecklingen har väl gått ifrån mig. Men jag är inte klar här än.

Snart nog insåg jag att det inte gick att snabbt vända hem igen med Nirvana - det gudomliga utlocknandet - i bakfickan. Priset är högt: man måste försaka tryggheten och de personliga intressena. Man måste försaka alla strävanden. Det gäller att se, utan sitt jag. Och metoden är meditation och åter meditation. Det lugna och rena sinnet är målet.

Visst finns det likheter mellan detta och

andra religioner. Det gäller att göra gott och rätt, att leva med en god moral. Men kristendomen, t ex, har en yttre Gud mens buddhismen lär att Gud finns inom var och en av oss. Det är en stor skillnad.

Mitt sökande ledde mig en tid också till ett liv som erimit utanför den heliga staden Anuradaphura norröver. Jag bodde i en grotta med några andra munkar i grottor intill. Folk från närliggande byar försörjde oss, och vi svarade med att leda meditationer, recitera Buddhas texter. Detta ser dom som en stor förmån och det var en berikande tid för mig.

Elefanter, varaner, apor, ormar och mygg höll mig sällskap. Vi dödar inte ens myggen, men Buddha tillät myggnät... Och sätter sig en mygga på mig så går den alldeles utmärkt att meditera på...

Dagstidningar när sällan hit. Även om jag talar singalesiska så tycker jag att det är ett svårt språk att läsa. Men mina munkkollegor berättar om den orostid som råder i landet idag. Vår munkorden deltar inte i det politiska livet. Jag vet att andra munkordnar gör det, men det borde man avsäga sig. Det faller utanför ramen.

Visst längtar jag hem ibland. Men jag har inte kunnat vända hem ännu eftersom min väg mott mitt jags utlocknande inte kan avbrytas. Det gäller att gå på djupet med detta så att jag kan återvända stark, oavsett om jag kommer hem som munk eller inte.

Det vore något alldeles särskilt att leva som buddhistmunk i Sverige. Men det viktiga är att mitt sinne är fritt, att alla hinder och negativiteter är borta.

Först då ser jag verkligheten som den är!"

Thomas Bibin

COPE i gång!

Den svenska frivilligorganisationen COPEs projekt för utbildningsstöd till yrkesutbildning bland plantagearbetarungdom i Sri Lanka och i södra Indien har satt igång. Stöd från SIDA och flera enskilda givare och småföreningar gjorde det möjligt.

COPE (som står för the Council for the Promotion of Education among Tea Estate workers in Sri Lanka and Repatriates to India) har bildats för att stödja en sällsynt missgynnad grupp människor. I Sri Lanka är ca 80% läskunniga medan 45% av plantagearbetarna helt saknar skolgång. 9,5% når gymnasienivå i genomsnitt. Bland plantagefolket gäller det bara 1,3%. Lägre riksgenomsnitt i Indien gör inte läget bättre för de plantagearbetarfamiljer som under de gångna 20 åren tvångsrepatrierats dit.

COPE förmedlar nu studiestöd till ungdomar som söker till gymnasier (upper secondary) och yrkesutbildningar. Nu under hösten 1990 satte projektet igång i Sydindien med 35 elever vars stipendier ska täcka resor, uppehälle på studieorten, litteratur och ev avgifter. I Sri Lanka pågår

ansökningarna inför skolårsstarten i januari 1991.

Samarbetsorganisationer är Island Trust i Kotagiri (Tamil Nadu, södra Indien) och CSPA (Coordinating Secretariat for Plantation Areas) i Kandy (Sri Lanka). Stipendiekrav är en maximerad familjeinkomst, kön (minst hälften flickor) samt att man bor i de eftersatta områden där respektive

Plantagearbetarungling med magra chanser till utbildning. COPE satsar på stipendier. Foto: T Bibin.

organisation är igång med sitt utvecklingsarbete.

Projektbudgeten sköts separat och utan administrativa kostnader i Sverige. COPE självt drivs med sina medlemsavgifter på 100:- per år. Stipendieprojektet är treårigt och beräknas avslutas 1994. Målet är att minst 50 elever i varje land ska avlägga examen.

COPEs medlemmar och andra intresserade kommer att i början av 1991 erbjudas möjlighet att bidra till projektet. COPE hoppas också få så många medlemmar att man kan fortsätta sitt informationsarbete här hemma. Medlemskap tas tacksamt emot via postgirot (se nedan). Det ger regelbunden information som också kan fås direkt via...

COPE
Klockstigen 8
667 00 Forshaga
tel 054-735 13
postgiro 429 22 01 - 3 "COPE".

T.B.

Urdupoet om dubbelt främlingskap på svenska

M Jamil Ahsan är sannerligen en man med många järn i elden och ett brinnande intresse och engagemang för invandrarfrågor, sociala orättvisor, befrämjande av pakistansk litteratur och kultur samt med en hemlängtan till det egna landet.

*Om jag kunde
åkte jag till mitt soliga land
där människor törstar
och söker skugga*

*Dit vill jag åka
slippa drickas upp av regnet
och frysa i mörkret*

Han är född och uppvuxen i Pakistan där han studerade vid Punjab Universitetet och arbetade som lärare, journalist och författare. Men 1977 kom Ahsan till Sverige och tog arbete som hemspråkslärare, tolk och studiehandledare. Han grundade också Asian Urdu Society och blev initiativtagare och redaktör till föreningens språkrör; kulturtidskriften **Manzil**.

Jämsides med detta skrev han också poesi och hans första diktsamling "Fisken törstar i havet" gavs ut 1980, den andra, "Rooh ka Samunder" kom 1987. Den tredje, "Ord har vingar" har nyligen getts ut på Invandrarförlaget.

Jamil Ahsan skriver både på sitt mo-

M Jamil Ahsan, eldsjäl för urdukultur i Sverige.

dersmål urdu och svenska och hans dikter speglar två skilda kulturer. Här märks sorgen över orättvisorna i samhället och i världen, medlidandet med de fattiga och svaga människornas hårda villkor och kamp.

*Tror du att jag är ensam?
Jag har sällskap.
Stadens ljud, barn, unga och gamla.
Livet dansar för mina ögon.
Jag har en flaska sprit
i min smutsiga ficka.*

*Le inte hånfullt!
Kasta inte hatfulla blickar
på mig
för att jag vinglar
för att jag skrånar
och luktar illa.*

*Vänskap, ömhet, kärlek
kan jag inte köpa
bara en flaska sprit.*

samt svårigheterna att komma till ett annat land. Det dubbla främlingskapet....

*Vi var beroende av andra människor.
Nu är vi beroende av myndigheter.*

*Vi var beroende av våra känslor.
Nu är vi beroende av expertutlåtanden.*

*Vi var beroende av vårt språk.
Nu har vi svårt att uttrycka oss.*

*Vi har lämnat varma kysisar,
breda kramar, modiga vänner,
soliga dagar och kärleksfulla nätter.*

*Vi har förlorat så mycket.
Det vi har fått
räknas inte.*

Men han skriver också skön kärlekspoesi och stolta fosterlandsdikter. Han använder pennan som ett vapen och är väldigt rakt på sak och hans dikter sprider kunskap som är aktuella och väl värda att sprida i denna flyktingarnas oroliga tid.

*Låt blommorna växa
var som helst
hur de vill.*

Bygg inga staket!

Då sprids de fria.

*Låt kärleken växa
var som helst*

*låt blommorna växa
var som helst.*

Samtliga dikter hämtade ur den senaste diktsamlingen "Ord har vingar".

Eva-Karin Håkansson

Förening värnar om urdukultur i Sverige

Asian Urdu Society är föreningen för invandrare och flyktingar med urdu som modersmål och som härstammar från Pakistan och Indien. AUS vill förbättra dessa invandrades situation genom sammankomster och arrangemang som främjar kulturell och social verksamhet. Särskilt kvinnor och småbarn blir lätt isolerade varför AUS anordnar speciella träffar för dem.

Föreningen vill att dess medlemmar ska kunna anpassa sig i sitt nya hemland och kunna förstå dess lagar och bestämmelser och vill främja samarbetet med denna grupp invandrare och svenska vänner och inriktar sig på att informera svenskar om

språket urdu och om kulturella företeelser i Pakistan och Indien. Avsikten är att bryta en minoritetsgrupps isolering samt att även ge tillfälle för familjerna att umgås. AUS verkar för idén om ett mångkulturellt samhälle, samförstånd mellan befolkningen och minoritetsgruppen, för mänskliga rättigheter samt för fred. På programmet står bl a utflykter, poesiافتن, firandet av religiösa högtider, barn- och ungdomsprogram, seminarier och studieverksamheter.

Föreningens språkrör är kulturtidskriften **MANZIL**, en litterär tidskrift utan politisk eller religiös anknytning som ges ut varannan

månad. Språket är urdu med vissa inslag på svenska och dess ansvarige utgivare och redaktör är M Jamil Ahsan.

Manzil bevakar händelser och sammankomster i det svenska samhället och fungerar som en länk mellan svenskar och urdutalande invandrare och speglar dessa människors kultur. Tonvikten är lagd på skönlitteratur, film, teater och konst samt bjuder även på intervjuer och reportage och nyheter från de aktiva pakistanska och indiska föreningarna i Skandinavien.

Adress till AUS och Manzil:
Box 3095, 171 03 Solna.

Draksådd i Åskdrakens land

Bhutan, bergslandet i östra Himalaya, kämpar för att bevara sin uråldriga kultur i en värld av förändring. Denna strävan har nu lett till en konflikt. Nepaleser som flyttat till södra delen av landet vägrar acceptera de kungliga påbudena.

På mindre än tre årtionden har Bhutan nu fullbordat hela cirkeln. En utveckling från det medeltida samhället till det moderna västerländska — som resulterat i ett sönderfall av den egna kulturen — och nu ett medvetet försök av regimen att återvända till den traditionella bhutanesiska livsstilen. Men priset som nu måste betalas för detta verkar bli högt.

Öppnades långsamt

För inte så länge sedan var Bhutan det mystiska lilla kungariket i Himalaya med namn lika livliga och levande som dess landskap. "Landet med de undagömda skatterna", "Åskdrakens land" osv. Så plötsligt i mitten på 60-talet slog detta Shangri-La upp sina dörrar, från en fullständig isolering till en intensiv utveckling och modernisering. Men hastigheten på utvecklingen som följde var så frenetisk att det resulterade i en erosion av den bhutanesiska kulturen, och någonstans på vägen förlorade Bhutan sin jämvikt. Så när kung Jigme Singye Wangchuck i april 1989 lanserade Driglan Namza — en medveten strävan av regimen att återgå till den traditionella bhutanesiska livsstilen, ett återupplivande av bhutanesisk tradition och kultur — så visade sig Bhutan på mindre än tre årtionden ha fullbordat hela cirkeln.

Hoppet från medeltiden till det moderna var plötsligt och antagligen

började det hela med att den indiske premiärministern Nehru 1962 gjorde en resa från Sikkim till huvudstaden Thimpu. På mulåsnor och jakar tog resan hela sex dagar. Efter denna strapatsrika resa förlånade han Bhutan med dess första väg, vilken förkortade restiden till 6 timmar! I

och med detta var nu Bhutan på väg mot modernisering, med indisk assistens, och verkade vara i en galen rusning för att hinna ifatt resten av världen och ta igen förlorad tid.

Moderna reformer

Genom ett fördrag från 1949 ombesörjer och ansvarar Indien för Bhutans utrikes angelägenheter och delvis för Bhutans försvar, samt har även svarat för den största delen av biståndshjälpen till landet, framför allt inom utvecklings- och administrationsarbetet.

Under 60-talet genomförde den dåvarande kungen Jigme Dorji Wangchuck betydande reformer. Han inrättade institutioner för bevarandet av språket och kulturen, skapade det första nationalmuseet, avskaffade livegenskapen, byggde flera vägar och instiftade långtgående ekonomisk planering. Han skapade ett omfattande utbildningssystem, startade ett postsystem samt förde in kunniga läkare i landet. När hans son, Jigme Singye Wangchuck, som 17-åring efterträdde sin far på tronen 1972, så fortsatte han på vägen mot modernisering och grundlade Bhutans första fabriker, över 100 skolor, åtskilliga sjukhus och ett telefon- och telegrafsystem. Byteshandeln upphörde och Bhutan introducerade sin egen valuta — Ngultrum. 1974 öppnades dörrarna även för turister och tre år senare lanserade man sitt eget flygbolag — Druk air.

Men utveckling kommer inte alltid gratis och idag måste Bhutan betala priset. Jämsides med moderniseringen kom alltså sönderfallet av den traditionella bhutanesiska livsstilen. Västerländska normer blev "sista skriket" och kommersialiseringen störde det forna lugnet och harmonin.

Snabbt sönderfall

Förvandlingen blev för bra; från ingenting till *allt* ! Ungdomarna i Bhutan av idag imiterar blint västvärlden och deras idoler är västerländska rocksångare och indiska filmstjärnor. Nationaldräkten byttes ut mot jeans och T-shirt. Eliten har

འབྲུག

övergett nationalsporten och trivs bättre spelandes golf. Dom talar engelska med amerikansk brytning och föredrar disko-tek framför traditionella folkdanser och folkmusik.

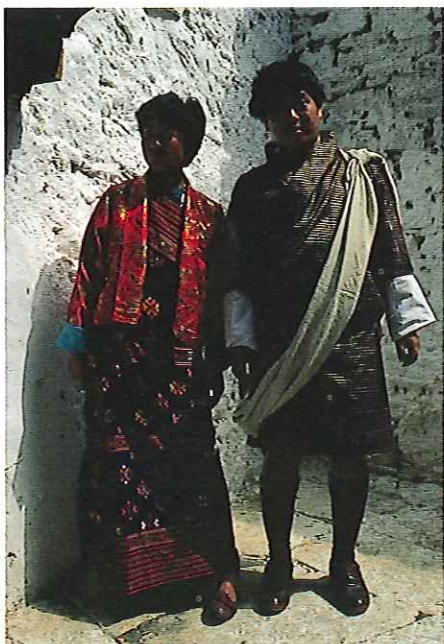
Utarmning

Ankomsten av den dollarstinne turisten har också lett till smuggling av ovärderliga buddhistiska antikviteter. Under 60- och 70-talet etablerade sig dessutom indiska affärsmän i Bhutan. Dom monopoliserade handeln och lade beslag på de flesta kontraktarbetena vilket medförde att tusentals arbetare invandrade från Indien och Nepal. Idag har södra delen av Bhutan en större befolkning av nepaleser än bhutaneser.

Alla dessa förändringar har oroat och alarmerat många bhutaneser, i synnerhet den äldre generationen och dom många buddhistiska munkarna. Bhutan höll på att förlora sin egen identitet och istället bli västvärldens nickedocka....

Driglam Namza

Men om många av förändringarna dom senaste årtiondena har varit drastiska, så är

Bhutanesisk mans- och kvinnodräkt som alla medborgare ska fås att bära.

reglerna för Driglam Namza inget undantag och givetvis blev konsekvenserna av densamma också drastiska. Återigen måste ett pris betalas och huvudena har nu börjat rulla i Bhutan. Den senaste tidens oroligheter i kungadömet börjar nu likna en allvarlig kris.

Reglerna för Driglam Namza innehåller i kort följande:

- Ett förbud mot att titta på TV.
- Obligatorisk plikt för alla av bhutanesisk nationalitet att använda nationaldräkten, Baku och Kira, på allmän plats.
- En strävan att utveckla det officiella språket — Dzongka.
- Ett stopp för den illegala invandringen från Indien och Nepal.
- Utvisning av dem som redan lyckats ta sig in i landet illegalt.
- Restriktioner på utfärdandet av nya handelsavtal med indiska affärsmän.
- Inskränkningar på turismen.

Förbud mot tv

Förbudet mot TV-tittandet kom sig av att Bhutan inte hade någon egen satellit utan mottog genom antenner program från grannländerna. Nu investerar man 6 miljoner dollar på en egen satellit. De 29 tv-antennerna som monterades ned tillhörde dessutom mestadels den kungliga familjen, höga ämbetsmän och rika affärsmän.

Bhutan är inte bara uppdelat i buddhistiska mongoloida drukpas och indo-ariska nepaleser och indier utan består också av många etniska minoriteter som var och en gör anspråk på ett utpräglat förflutet. Det mödosamma syftet med Driglam Namza är ett försök att förena alla dessa folkgraser under en gemensam men harmonisk och endrätting (!) bhutanesisk etikett. Kungadömet tilltagande oro har inte bara varit över sina egna undersåtar av indiskt och nepalesiskt ursprung men över det konstanta flödet av illegal invandring. Bara under en månad i år upptäcktes över 17.000 olagliga inträden i ett enda distrikt.

Tillämpningen av att alla handelsavtal automatiskt upphör när innehavaren avlider har främst upprört några medlemmar av det indiska affärssamhället, vilka hade blivit vana vid att betrakta Bhutan som en förlängning av det egna hemlandet, att exploateras lite till. Det måste dock poängteras att Thimpus politik i detta hänseende — vilket inkluderar kompensation till besvikna fordringsägare — åtnjuter New Delhis fulla gillande.

Lögner och terror

Bhutaneserna är fulla av lovord över New Delhis förståelse och assistens, och för den hjälpfulla attityden och samarbetet med ledningarna i delstaterna Sikkim och Väst Bengalen, medan andra nationella organisationer misstänks för att utrusta

Allt är sig inte längre likt i Bhutan som inte för så

rebellerna med vapen och gerillaträning. Ett av huvudnumren för denna rebellkampanj som nu uppstått är att försöka värva New Delhis sympati genom att framhäva Thimpu som anti-indiskt. Rebellerna medger gärna att deras mening är att likvidera Bhutans suveränitet och låta Bhutan uppgå i Indien såsom skedde med Sikkim 1975.

Kung Wangchuck påpekar dock själv att inga av besluten med Driglam Namza är anti-indiska. "Vi försöker bara få vårt folk involverade i alla aspekter av den nationella utvecklingen. Allt vi gör är bara ett försök att försäkra oss om att Bhutan kommer att förbli Bhutan. Vår vänskap med Indien baseras på ömsesidig respekt. Vänner lurar inte varandra. Nationerna i SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) måste kunna lita på varandra, och de mindre länderna måste inse att Indien erbjuder en stor marknad, plus möjligheter för dem att ta del av det senaste inom teknologin."

Nyligen utbröt våldsamheter och oroligheter i sex distrikt i södra delen av

länge sedan kallades Shangri-la. Här Punakha Dzong.

landet, när en sektion av nepalesiskt ursprung från den anti-nationella rörelsen krävde självstyre för sitt område. De militanta rebellerna attackerade bl a en skola och stal mat som skolan fått i gåva av World Food Program. De plundrade en polispostering på den korrugerade plåt som lagrades där och angrep ännu en skola där dom tvingade skolföreståndarinnan och eleverna att klä av sig den föreskrivna nationaldräkten. Den anti-nationella rörelsen ledes dock främst av människor som själva står på fel sida om lagen, och den serie av rån, bombexplosioner, kidnappningar och mord som nu pågår verkar mest drabba medlemmar av den egna nepalesiska minoriteten som opponerar sig mot syftet med revolten och vägrar ställa upp på rebellernas sida.

Trots sina motsägelser, osanningar, halvsanningar och förrädiska syften så har den anti-nationella agitationen en avgjord fördel. Med sin blinda tro på de nationella idealen kan kungen och hans rådgivare inte tävla med rebellernas stridslystnad samt det faktum att monarkier är ute ur det politiska modet av idag och att etniska

minoriteter är mycket inne.

Dämpad turism

Bhutans monarki är kanske ytterligare handikappad genom det medvetna beslutet att hålla övriga världen på avstånd. Kungen förklarar att restriktionerna som nu gäller för turismen varit nödvändiga, eftersom 90 % av turisterna flockades i klostren och störde munkarnas privatliv, samt störde bönemöten. Så turismen begränsas nu till vissa kloster och ett tak är satt på antalet turister i landet. "Om meningen med turismen hade varit att ge Bhutan mycket välbehövlig utländsk valuta så hade vi för länge sedan accepterat erbjudandet om att bli "Österns Schweiz", säger kung Wangchuk.

Genom sitt geografiska läge samt den avsiktliga nedskärningen på turismen, har den internationella opinionen helt enkelt inga egna ståndpunkter att falla tillbaka på nu när ropen skalla, om mänskliga rättigheter i fara, i ännu ett av dessa undangömda länder i världen. Enkel tillit är alltid ofördelaktigt när man står ansikte mot an-

sikte med envis och påträngande propaganda.

Tragedin med det hela är att sunda och välmenande intentioner att integrera en multinationell nation, att sammanbinda avlägsna regioner med en känsla av tillhörighet samt att stärka samarbetet med Indien på alla nivåer, nu blir utnyttjade för att göda en felaktig kampanj mot själva fundamentet av ett litet sårbart kungadöme i Himalaya.

Bruttonationalglädje

Agitationen är egentligen en krock mellan etniska minoriteter och olika kulturer. Hela idén med Driglam Namza kan ivrigt diskuteras och ifrågasättas, men det kan också rättigheterna för de relativa nykomlingarna, som nu motarbetar en filosofi som är grundläggande för Bhutans överlevnad.

Jigme Singye Wangchuck, 34, som satte sitt land på vägen mot moderniseringen och som nu försöker att bibehålla dess århundraden gamla traditioner, förklarar att moderniseringen fortfarande är huvudmålet, men att "den kan kanske göra folket glada materialistiskt sett, men dom kommer inte att bli tillfreds i det långa loppet." Han menar att Bhutan anser att folkets tillfredsställelse per capita är måttstocken på utvecklingen och att bruttonationalglädjen är viktigare än bruttonationalprodukten. Landets mål är en perfekt blandning av modernisering och kultur.

Trots att det tveklöst har skett en viss kulturell "bastardisering" i Bhutan, så har bara det faktumet att regimen blivit vakksam över detta, gjort att Bhutan fortfarande kan bli en av de få nationer i världen som drar nytta av både det moderna såväl som det gamla.

Tragedi i Himalaya

För femton år sedan störtades chogyalen-kungen- av Sikkim, sedan hans dynasti styrte i 333 år. Sagoriket blev en munbit för Indira Gandhi och är nu bara en delstat i Indien. För två veckor sedan tvingades kung Birendra av Nepal att godkänna en ny författning som fråntar palatset nästan all makt i Nepal. Kashmir är redan ett slagfält med över 2.000 döda hittills i år. Tibetanerna förbereder en ny revolt mot de kinesiska förtryckarna. Och nu hotas Bhutan, ett land mindre än Götaland, av delning. Smittat av samma farsoter som härjar i Indien: Region mot region, ras mot ras, religion mot religion. Ingenting är sig längre likt i Åskdrakens land och hela Himalaya verkar idag vara på väg mot en tragedi.

Eva-Karin Håkansson

Bhutto chanslös mot islamiska fundamentalister

Jordskredsseger för fundamentalisterna. Pakistan People's Party, PPP, krossat. Förödmjukelse för Bhutto...

Den islamiska koalitionen valseger i Pakistan kom helt oväntad sedd mot Benazir Bhuttos entusiastiska massmöten i Lahore och Peshawar. Men med två tredjedels majoritet i parlamentet och en ny förkrossande seger i provinsvalen tre dagar senare - nog såg det ut som om en klar folkvilja talat.

På papperet har Bhuttos PPP reducerats till ett provinslikt parti med bas i Sindh i södern. Men nu tillgänglig valstatistik talar ett annat språk. PPP tappade bara 1,68 procent jämfört med segervalet 1988 och totalt fick det 36,84 procent av rösterna, bara två promille mindre än den segrande Islamiska Demokratiska Alliansen (Islami Jamhoori Ittehad, IJI) fick. I mandat blev dock utdelningen blott 45 mot 105.

Den stora och avgörande skillnaden mot 1988 var att de Bhuttofientliga krafterna denna gång lyckats ena sig och att rösterna inte splittrades på flera kandidater.

Bhutto borta

Misstanken om valfusk kvarstår särskilt som valdeltagandet officellt uppgavs vara högre än 1988, något som observatörer i alla valkretsar bestämt bestrider.

Hur det än förhåller sig med den saken

så har kontroversen självdött. Bhutto är borta. Trots bittra anklagelser har hon tvingats svälja förtretet, godta kalla fakta och inrättat sig på att sitta i opposition.

En försiktig optimism har tagit över bland väljarna. Alla är överens om behovet av en stark och något så när enhetlig regering. Det befarade dödläget har undvikits. Den nya regeringen har med sin klara majoritet allt man kan begära för stabilitet och arbetsro och kan, i motsats till Bhuttos team, få saker och ting uträttade.

Bred allians

Nye premiärministern Nawaz Sharif har ett helt annat utgångsläge än vad Bhutto hade: Koalitionen kontrollerar också överhuset och alla fyra provinserna.

Ett dekret som proklamerades av president Ghulam Ishaq Khan tolv timmar innan vallokalerna öppnades gör att han slipper den politiska kohandel som plågade och provocerade Bhutto och tog mycket av hennes tid: Nu tillåts de folkvalda inte längre att hoppa från parti till parti, och ej heller får ett parti dra sig ur en politisk allians hur som helst utan att förlora sina platser.

Med andra ord: IJI, en allians av nio partier som alla strävar åt olika håll kommer att hållas ihop under hotet av diskvalificering.

Efter 20 månader av ständiga konflikter mellan Bhutto å ena sidan och presidenten, armén och byråkratin på den andra så var

löftena om arbetsro ett tungt vägande skäl till IJI:s framgångar. Detta särskilt som få trodde att militären skulle tillåta Bhutto att återta makten.

Det finns tecken som tyder på att den nya högerregeringen under Sharif kommer att agera pragmatiskt. Den islamiska etiketten skall inte förväxlas med fundamentalism - de religiösa partierna får ett ganska begränsat inflytande.

Valkampanjens aggressiva retorik mot USA och Indien och för nya, radikala islamiska lagar har redan tonat bort. Istället har Sharif i mycket tagit över PPP:s plattform och politiska demagogi och några mer drastiska förändringar är knappast att vänta.

Klyftorna ökar

Nawaz Sharif tar över i ett mycket svårt läge och to m Bhutto medger att det är "en bra tid för PPP att sitta i opposition".

Gulfkrisen kostar landet mer än 15 miljarder kr i år. Inbördeskrig hotar Sindh där 3.000 dödade sedan 1988. USA och IMF har stoppat bistånd och krediter för att om möjligt få ett stopp på Islamabad nukleära "forskning" och i Kashmir råder ett akut konflikthot. Ännu efter tio år är 3 miljoner afganska flyktingar kvar i läger i gränsprovinserna. Klyftan mellan rika och fattiga ökar.

IJI löper ingen risk i parlamentet. Men kraftiga prishöjningar av bensin och olja och en ökad inflation kan snabbt erodera väljarstödet. Överbudspolitiken i valkam-

Pakistan's new parliament — who takes the seats

PUNJAB		SINDH		NWFP				BALUCHISTAN		ISLAMABAD	TRIBAL AREAS*
I	91	I	4	I	P	O	IN	I	1	IN	8
P	14	P	24	8	5	10	3	P	7		
O	3	M	15					O			
IN	6	IN	4								
TOTAL - 206		TOTAL - 206		TOTAL - 206				TOTAL - 206		TOTAL - 206	
IDA - 105		IDA - 105		IDA - 105				IDA - 105		IDA - 105	
PDA - 45		PDA - 45		PDA - 45				PDA - 45		PDA - 45	
MQM - 15		MQM - 15		MQM - 15				MQM - 15		MQM - 15	
OTHER - 20		OTHER - 20		OTHER - 20				OTHER - 20		OTHER - 20	
IN - 21		IN - 21		IN - 21				IN - 21		IN - 21	

* Federally administered

Note: One seat vacant due to death of a candidate, 10 seats to be filled by religious minorities

Pakistans nya parlament, med uppgift om hur många ledamöter som valts från de olika provinserna. IDA är den engelska förkortningen för den segrande islamiska koalitionen IJI. PDA avser Benazir Bhuttos valallians.

Benazir Bhutto efter valförlusten

panjen - bl a löften om höjd minimilön från 225 kronor till 700 i månaden - kommer också att binda ris vid Sharifs rygg.

Nawaz Sharifs seger har hyllats som "gryningen till en islamsk revolution med välstånd och rättvisa till alla" och en triumf för "en som kommit upp sig på egen hand" över Zamindarers, de mäktiga feodalherarna. Ingetdera är sant. IJI och Sharif har inte bundit sig för någon hård islamisering och de lagförslag som man använde för att tränga in Benazir Bhutto i ett hörn, kommer, precis som hon själv föreslog, att revideras. Olikt Bhutto så behöver Sharif inte ständigt bevisa att han är en god muslim och fundamentalisterna kan förväntas visa honom stor tolerans och tålmod.

Korrumperad

Vad beträffar Sharif, som är en av landets rikaste män, så fick han mycket i arv från sin far som grundade Ittefaq Steel. Under hela 1980-talet åtnjöt han en mycket privilegierad ställning genom sin närhet till diktatorn Zia ul Haq som kallade honom sin son.

Under fem år som chefsminister i Punjab anklagades han för omfattande korruption och en opinionsundersökning visade att 59 procent av väljarna där betraktade honom som "korrumperad".

Den feodala dominansen fortsätter också även om medelklassen blir alltmer representerad i parlamentet.

Den härskande klassens politiska kultur har förblivit autokratisk och landets folkvalda ledare har inte skiljt sig nämnvärt mot militärdiktatorerna i sitt maktutövande.

Muslimförbundet, IJI:s ryggrad, har vid tidigare maktinnehav vållat en stark polarisering genom sin hårda centralisering och behovet av att dominera provinserna. Man har också haft för vana att rida på ideologi och muslimsk nationalism för att skylla över svåra frågor.

Eftersom Nawaz Sharif nu har både presidenten, militären och byråkratin på sin sida och är med och styr i både Sindh, Baluchistan och Nordvästprovinsen så är en mjukare stil inte otänkbar.

Å andra sidan är risken stor att Punjabs

dominans kan provocera de etniska minoriteterna. Sedan Ayub Khans fall 1968 har alla premiärministrar hämtats från Sindh och Sharifs upphöjelse symboliserar för många en punjabisering av Pakistan.

Fortsatt Afghanistankonflikt

Afganistanfrågan kan också bli en stötesten. Islamabads hjälp till mujahedingerillan har i tio år varit ett nyckelelement i utrikespolitiken. USA:s och Sovjets överenskommelse har skapat en helt ny situation. I Peshawar ökar spänningen mellan befolkningen och flyktingarna och en stor majoritet vill bli av med dem. Men ISI, den mäktiga militära underrättelsetjänsten som håller i Afganistan-politiken, vill se konflikten fortsätta. Nawaz Sharif, som backats upp av ISI och ses som "deras man" får svårt att gå emot sina beskyddare.

Optimismen är större när det gäller det amerikanska biståndet: USA behöver fortfarande sin ende allierade i regionen.

Sig själv att skylla

Utvecklingen i Pakistan de närmaste åren avgörs till stor del av vad som sker med Benazir Bhutto. Om IJI låter henne fungera som ledare för oppositionen så kan landets sköra demokrati stärkas. Men troligare är att man fullföljer vendettan och genom fällande domar i några av de sju mål som pågår kan beröva henne rätten att kandidera i val under sju år.

Det kan bara förvärra splittringen.

Men Benazir Bhutto har sig själv att skylla; hon förtjänade en läxa som sved i skinnet.

Det är en sak att hon föll offer för en vidrig och odemokratisk obstruktionspolitik och att både presidenten, militären och byråkratin under valkampanjen kastat överbord alla anspråk på neutralitet. Under sina 20 månader vid makten gavs hon aldrig en chans att förändra utrikespolitiken och den ekonomiska planeringen eftersom hon påtvingades Zias män som ett villkor för att ta över.

Men hon försvårade själv konflikten med sitt arroganta uppträdande och sin totala oförmåga att lyssna till rådgivare. Hon slösade bort sitt stora folkliga mandat och chansen att bryta det destruktiva mönstret i pakistansk politik.

Vad värre är: Hon tillät sin make Asaf Zardari och hans släkt att skära guld med täljkniv i skuggan av palatset. Hennes stora misslyckande låg på det personliga planet och frågan är om hon ens lär sig något av det som hänt.

Det enda positiva hon lämnar efter sig är en jämförelsevis fri press, den friaste Pakistan någonsin haft.

Bo Gunnarsson

Nepal på demokratins tröskel

Ny konstitution och fria val. Nepal på tröskeln till demokrati.

Men frågan är hur långt kung Birendra eller aristokratin är beredda att släppa oppositionen.

Efter vårens blodiga demonstrationer och den enade fronten mellan **Nepali Congress** (socialdemokrater) och **United Leftists** (kommunister) har kung Birendra, steg för steg, tvingats retirera.

Demokratirörelsen, inspirerad av öststaterna och Pakistan, svepte fram som en häftig monsun och lät sig inte hejdas vare sig av dum-dumkuler eller av köpta provokatorer. Resultatet blev till slut att kung Birendra accepterade en interimregering vars premiärminister blev **Krishna Prasad Bhattarai**, en av Nepali Congress tre ledare. I april fyllde de forna fienderna ministerposterna och stora ord talades. Äntligen var man en god bit på väg!

Så kom den riktiga monsunen och alla heta känslor dämpades. På gatorna återvände lugnet och folk började vänta på att löftena skulle infrias.

Men på nytt visade det sig att kungen agerat taktiskt, precis som hans far Mahendra gjorde 1959. Det gällde att böja sig lagom långt bakåt. Lagom för att låta stormen dra förbi, men utan att knäckas. Snart insåg Bhattarai att han bakbundits av konstitutionen och kungahuset. Flera gånger i veckan tvingades han avlägga visiter, skrapa med foten och meddela regeringen nya bakslag. Till slut tröttnade kommunisterna som hotade dra sig ur. Om nu fronten sprack, ja då kunde man också glömma demokratin. Alla bet ihop sina tänder.

Resultatet blev mycket starka krav på en ny konstitution där kungen fråntogs all makt liksom makten över militären. Den nödvärnsparagraf som sa att kungen i

Kung Birendra presenterar den nya demokratiska konstitutionen.

händelse av fara för landet kunde sparka alla politiker ville alla självklart också ta bort.

Men frågan om vilka som skulle utarbeta den nya konstitutionen var så delikat att veckor gick utan resultat. Kungen tillsatte då några starka ledamöter som inte kunde accepteras av regeringen. Man var tillbaka på ruta ett igen. Till slut nåddes ändå enighet och resultatet las fram för kung Birendra den 11 oktober. Han accepterade och knappt en månad senare presenterades den nya författningen.

Enligt än sålänge knapphändiga uppgifter äger kung Birendra rätt att bli informerad, att uppmuntra och att avråda. Till

synes avsäger han sig den totala makten, men enligt uppgift ska han fortfarande vara "Commander in Chief" över armén, dvs dess högste ansvarige, medan premiärministern blir arméns chef.

Någon symbolkung likt Carl Gustaf blev Birendra alltså inte och oron har inte stillats nämnvärt i Nepal. Vis av erfarenheten vet den skolade nepalesen att kupper förekommit tidigare även om situationen ser bättre ut än på länge. Nu råder yttrande-, press- och religionsfrihet. Massmöten får hållas och ingen kan längre slängas i fängelse och torteras för sina politiska åsikter.

Än återstår dock några instabila månader innan de allmänna valen ska hållas, förmodligen i april nästa år. Det blir val där de konservativa krafterna, de gamla panchayatanhängarna, ställer upp med egna partier backade av hundratusentals rupier. Mardrömmen för såväl Nepali Congress som kommunister är givetvis att de forna palatspolitikerna som en gång sägs ha styrt kung Birendra som en nickedocka, att dessa åter ska komma till makten. Men denna gång på laglig väg.

Anneli Ahlmér

Bofors fällde ännu en regering

Än en gång har Karlskogaföretaget Bofors fällt en indisk regering.

När Chandra Shekhar fronterade mot premiärminister V P Singh i november så var stödet från Rajiv Gandhi en förutsättning. Och det stödet fick Shekhar sen han förklarat att inte tänkte driva Boforsaffären vidare.

Följden blev att Chandra Shekar blev premiärminister med bara 70 av parlamentets drygt 500 platser bakom sig. Med Gandhis nära 200 platser kan han regera tills vidare.

V P Singh deponerade då hela Boforsutredningen hos den indiske presidenten. Och där utgör den en ständig fara för den nya regeringen och dess stödparti, Kongressen.

Senare i november beslutade dessutom Högsta Domstolen i Schweiz att lämna ut namnen på de personer som fått 50 av de 319 miljonerna som betalades ut i mutor för Boforsavtalet 1986. Det betyder att domstolen ser pengarna som mutor och inte som "avvecklingskostnader" som Bofors hävdade.

De 50 miljonerna gick som en första utbetalning till det brittiska företaget A E Services enligt ett avtal med Bofors som tecknades efter beslutet att Bofors skulle få Indien-order (dvs efter ett möte mellan

Palme och Rajiv Gandhi i oktober 1985). Bakom A E Services står en bulvan, major Bob Wilson som bl a enligt före Boforschefen Martin Ardbos berömda dagbok företrädde Kongresspartiet.

A E Services konto, som idag säkert är tomt, finns på den finskägda Nordfinanz i Zürich. Övriga pengar gick till bankkonton i Geneve tillhöriga Svenska Inc kontrollerat av Bofors förre agent Win Chadha och Moresco kontrollerat av den indiska finansfamiljen Hinduja. Moresco har tre konton kallade Mont Blanc, Lotus och Tulip.

I januari i år beslöt den schweiziska regeringen att frysa alla tillgångar på dessa konton. Man får räkna med att ytterligare konton kommer att dyka upp när jakten på dessa 319 miljoner fortsätter. Men i Schweiz gör kontoinnehavarna allt för förhållanden om att berätta sanningen om kontona.

Det schweiziska beslutet om att avslöja hemligheten bakom A E Services kommer sannolikt att följas av liknande beslut om övriga konton.

Frågan är om åklagare Lars Ringberg då kommer att återuppta Boforsutredningen i Sverige. Och frågan är om de styrande i Indien vill veta sanningen.

Thomas Bibin

Asien Specialisten

Boka din resa hos oss till Bangladesh, Indien, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Thailand, Singapore, Malaysia, Indonesien.

Metropol Resor

Luntmakaregatan 42
111 37 Stockholm
Tel 08-10 45 58, 24 10 51

Forskare bildar nätverk

Tjugo till tjugofem procent av jordens befolkning bor i Sydasien. Trots detta har forskningen om Sydasien i många år stått på undantag. Sydasienforskarna har varit perifera personer i sina olika miljöer. Endast språkforskarna har verkat vid institutioner som direkt varit inriktade på Sydasien.

I oktober beslöt sig en grupp sydasienforskare för att försöka bryta isoleringen, och stärka sin position. Då bildades en förening för dem som forskar om Sydasien. Föreningens internationella inriktning markeras av dess engelska namn: Nordic Association for South Asian Studies, vitsigt förkortat: NASA. Föreningen ska främja humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning om Sydasien i de nordiska länderna. Främst siktar man på att hålla konferenser, och på annat sätt förmedla kontakter. Målgruppen är inte bara forskare utan också studenter och andra intresserade.

Föreningens första konferens planeras till nästa höst. Dess tema är etnicitet och utveckling, brett definierat. Detta ämne skulle ge både humanister och samhällsvetare många infallsvinklar. Man kan tänka sig studier som spänner från studier av

minoritetsspråk till studier av biståndspjekt och deras sociala konsekvenser.

Var och en som kan ansluta sig till föreningens målsättning, kan bli medlem. Ytterligare upplysningar genom föreningens ordförande, Göran Djurfeldt (adress och telefon på sid 2).

Protest mot Gorbatsjov

Svenska Afghanistankommittén har i ett uttalande protesterat mot beslutet att förära Sovjetunionens president Gorbatsjov med 1990 års fredspris. Kommittén anser att valet är ett hån mot det afghanska folket som i tio år kämpat för sin frihet, och pekar på det faktum att Gorbatsjov satt i den sovjetiska ledningen när de sovjetiska krigsinsatserna var som störst i Afghanistan, och att han som statschef fortsätter att ge vapenstöd till Kabulregimen. I uttalandet manar Afghanistankommittén Gorbatsjov bli att stoppa militärhjälp och att använda fredspriset till att inleda minröjningsarbetet efter det krig han haft del av ansvaret för.

Halva världens litteratur

Medan den utomeuropeiska verkligheten når oss på en millisekund via västerländska media, tar det ett halvsekel eller mer innan viktiga utomeuropeiska författare görs tillgängliga. Rushdie, Kemal, Mahfouz är undantagen som bekräftar regeln. Indien, till exempel, är världens sjunde största bokproducerande land och landets litterära akademi förtecknar över 6.000 nu levande författare. Högt räknat tio av dem finns utgivna på efterkrigstidens svenska bokmarknad.

Att befordra kunskap, översättning, publicering, spridning och läsning av den utomeuropeiska litteraturen är en tusenmilamarsch.

Den 13-14 april 1991 tas i Göteborg ett första steg på denna marsch när Folkuniversitetet, Föreningen Ordfront och Institutionen för orientaliska språk vid Göteborgs universitet arrangerar ett seminarium — kostnad 465 kr — om den utomeuropeiska litteraturen. Deltar gör flera av de mest kunniga i Skandinavien, t ex Hesham Bahari, Olaf Berggren, Vagn Plenge, William Smith, Marina Staghe och Sara Stinus. För information: ring Lena Nilsson på Folkuniversitetet, 031-10 65 00.

Artikelregister på data

SYDASIEN:s kompletta register över artiklar i tidningen 1977-1990 finns på Macintosh, Microsoft File version 2,0. Diskett med sökbart register säljes för 75 kronor.

Förutom sökning på artikel-författare, artikelnamn och årgång är samtliga artiklar, drygt 1.000 stycken, sökbara på följande ämnesområden:

• Indien • Pakistan • Sri Lanka • Bangladesh • Nepal • Bhutan • Maldiverna • Sydasien i Skandinavien • Skandinavien i Sydasien • Politik • Ekonomi • Religion & filosofi • Fackligt • Natur, miljö, jordbruk & fiske • Litteratur & språk • Resor • Bistånd • Mat • Musik, film, konst & arkitektur • Journalistik & fotografi • Historia • Barn, skola & adoptioner •

Militärt • Medicin & hälsovård • Teknik & vetenskap • Idrott • Rättskipning & tortyr • Kvinnor, familj & socialt • Kastväsende • Stamfolk & antropologi • Recensioner.

Tryckt artikelregister

1977-90, nummer för nummer, går att beställa. Registret på nio sidor går på 20 kronor, kostnad för kopiering och porto. På begäran kan även enskilda ämnesindex skrivas ut.

Köp gamla nummer

För 250 kronor erhåller du samtliga ej slutsålda nummer av Sydasienbulletinen och SYDASIEN 1977-1989. Enstaka lös-

nummer kostar annars 10kr styck för åren 1977-1984, 15 kr styck åren 1985-87 (undantaget Indienspecialen 3/87 som säljs för 25 kr), 20 kr styck åren 1988-89 och därefter 25 kr styck.

Artiklar i slutsålda nummer kan erhållas som fotokopior. Sidantalet anges i såväl dataregistret som det tryckta artikelregistret. Kostnad 1:50 kr/sida. Porto tillkommer.

Beställningar av tidningar, fotokopior eller disketter görs genom inbetalning direkt på postgiro 79 5496-9 SYDASIEN, per telefonbeställning 046-13 35 68 eller genom att skriva till SYDASIEN, Box 1142, 221 05 Lund.

Vad vore Ershad utan oppositionens oenighet ?

Bangladeshs armé fortsätter att dominera det politiska livet i landet. General Ershads ställning underlättas av oppositionens splittring och oförmåga. Här förband i Chittagong Hill Tracts. Foto: HSENG NOUNG LINTNER

Oppositionens oförmåga hjälper armégeneralen Ershad att bli kvar vid makten i Bangladesh.

Bangladeshs 19-åriga historia har utmärkt sig flera gånger genom våldsamheter igångsatta av missnöjda arméofficerare. Dess grundare och ledare Sheikh Mujibur Rahman mördades i augusti 1975 av en grupp upproriska majorer med stillatigande medhåll av general Ziaur Rahman som i sin tur mördades i maj 1981 av en dissident generalmajor Manzoor i hamnstaden Chittagong.

Ershad segrar

Sedan dess regerar general H M Ershad landet, faktiskt utan svårigheter. Hittills har inga allvarliga kuppörsök rapporterats, det finns en opposition, men den är

delad. Årliga naturkatastrofer som översvämningar och tidvågor från Bengaliska viken är politiskt mycket till generalens fördel då hans auktoritet ökar genom inflödet av hjälp från västländerna och Bangladesh får på så vis ökad uppmärksamhet av världsledarna.

Det senaste Upazilla valet i mars 1990 (se SYDASIEN nr 2/90) resulterade i en överväldigande seger för general Ershads Jatiya Party, och med nuvarande majoritet i Bangladeshs riksdag och en lojal Bangladesh-armé kan åtminstone hans seger i det stundande presidentvalet maj-oktober 1991 vara garanterad, mitt i ekonomiska kriser, skyhögt inflation, okontrollerad befolkningstillväxt och Chakma-problemet i Chittagong Hill Tracts.

Efter den snabba följden av kupper, motkupper och motmotkupper som utmärkte landets tidiga historia efter dess självständighet år 1971, har de senaste åtta åren

under general Ershad varit relativt stabila.

Med oppositionen svårt splittrad och medan armén och de islamiska fundamentalisterna (en viktig maktfaktor i Bangladesh) omsorgsfullt uppfostrats, möter president Ershad ingen uppenbar utmaning. Upazilla valet i mars 1990 gav en lättvunnen seger till Jatiya Party och har stärkt Ershads politiska grund ännu mera. (Jatiya Party är en politisk plattform bildad av general Ershad, f d arméofficerare, utbrytare ur Awami League, Bangladesh Nationalist Party, och flera andra vänsterorganisationer.)

Maktkupp

Att lansera sådana politiska partier är egentligen ett arv efter den dåvarande presidenten i Pakistan Ayub Khan som tog kontroll över statsmakten genom en kupp och tog del i politiken genom att bilda ett politiskt parti "Conventional Muslim

Studenter i Dhaka i en stor demonstration mot Ershadregimen 16 oktober 1990.

League" år 1958.

Samtidigt har oppositionen i Bangladesh aldrig låtit honom glömma att han själv grep makten genom en kupp (general Ershad kom till makten genom en kupp). I mars 1982 avsatte general Ershad BNP:s presidentvalde M A Sattar och proklamerade därefter fria och opartiska president- och parlamentsval.

Oppositionen insåg att han inte var mannen som skulle ordna fria val och det resulterade i att de vägrade att delta i parlamentsvalet 1988. Men bojkotten hindrade dock inte generalen att leda Bangladeshs nuvarande parlament, som är översvämmat av medlemmar från Jatiya Party och en skiljaktig opposition ledd av A S M Abdur Rab från National Socialist Party eller JSD.

Sistlidna oktober -90 organiserade studentledare vid universitetet i Dhaka, ett antal politiska strejker och protestmöten— dessa har länge varit inflytelserika komponenter i Bangladesh politik— och tillkännagav bildandet av en enad front av alla partier.

De inbjöd de två viktigaste ledarna från oppositionen; Sheikh Hasina (dotter till Sheikh Mujibur Rahman) från Awami League och Khaleda Zia (änka efter mördade Gen Ziaur Rahman) från Bangladesh Nationalist Party för att med förenade krafter kasta omkull general Ershads enväldiga regim.

Oppositionen oenig

För att bibehålla tempot av alliansen arrangerade oppositionen över hela landet, den 15 och 16 oktober, en serie hartals, som kostade 30 studenter och civila livet, (Med hartal avses en total strejk som förlamar nationen.) vilket åter visade nationen att oppositionen har övertaget över den nuvarande regeringen. I Bangladesh är hartal som en barometer som visar ett partis popularitet.

Strävandena att utveckla en solid anti-regeringsfront fick en knäck då Sheikh Hasina en vecka senare vid ett möte för den enade oppositionsfronten använde en av Awami Leagues slogans "Joy Bangla" (Seger åt Bengal). Hon kritiserade även offentligt Khaleda Zia eftersom hennes man, grundaren av BNP general Ziaur, var inblandad i militärkuppen år 1975 som dödade Sheikh Mujib. Hasina ifrågasatte de demokratiska syftena bakom BNP som Khaleda Zia nu är ledare för.

Khaleda Zia å sin sida anklagade familjen Sheikh för att ge efter för mycket politiskt åt general Ershad. Oenigheten hotar nu att splittra oppositionen. För att smörja familjen Sheikh har general Ershad utnämnt en kusin till Sheikh Hasina till utbildningsminister.

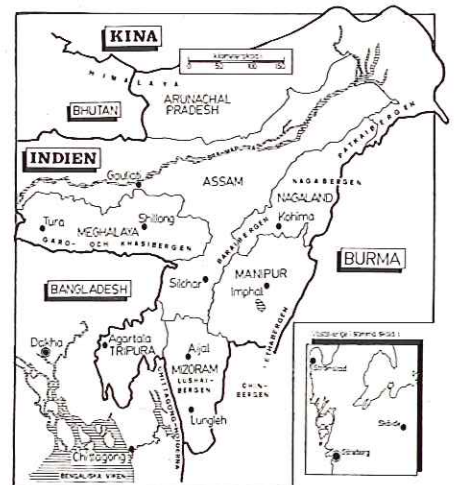
Gnabbet inom oppositionens läger kan nu leda till att den nuvarande anti-Ershad enigheten går samma öde till mötes som då regeringen i november 1987 upplöste det dåvarande parlamentet och införde lagar för undantagstillstånd.

Vilken politisk kraft oppositionsalliansen än kan samla ihop så har Ershad redan beslutat sig för nästa presidentval. Och trots att dom ekonomiska problemen hoppar sig så är oppositionen för svag för att fullt utnyttja bristerna i världens fattigaste ekonomi. Å andra sidan har den delade oppositionens svaghet givit generalen den hjälp som han behöver för att överleva.

Badruddin Umar, en vänsterintellektuell i Bangladesh tillägger: Militärregimen i Bangladesh för tillfället har antagit en parlamentarisk och konstitutionell form. Så som tidigare har skett kan landet komma att återvända till en direkt militärregim som utvecklas ur en politisk kris. På detta sätt kan, direkt eller indirekt, militärregimerna fortsätta att ersätta varandra.

Shafiqul Islam

Restriktioner på resande i nordöst på väg lättas

De speciella regler som fram tills nu förhindrat utländska turister från att besöka de åtta delstaterna i nordöstra Indien (efter särskilt tillstånd har utlänningar dock kunnat besöka staterna Sikkim och Meghalaya samt två nationalparker i Assam) håller delvis på att avskaffas.

Vid ett möte mellan delstaternas chefsministrar i somras framkom enighet om att avskaffa de sk Inner Line-tillstånd som krävts alltsedan kolonialtiden och i stället satsa på utländsk turism i dessa natursköna stater.

Det kan därför bli möjligt att besöka åtminstone några av staterna Assam, Arunachal Pradesh, Nagaland, Manipur, Mizoram, Tripura, Meghalaya och Sikkim utan att behöva göra som Bertil Lintner i Rejsen til Jadelandet (se recension i detta nummer av SYDASIEN).

För närvarande råder dock fullt inbördeskrig mellan rivaliserande etniska grupper i Assam, och gerillastrider i Nagaland - så de två staterna lär förbli utom räckhåll för utlänningar.

Stora delar av Sikkim, det lilla kungariket som införlivades med Indien så sent som 1975, är för övrigt redan sedan ett halvår tillbaka helt fria för utländska turister att besöka. Tidigare tvingades man söka tillstånd tre månader i förväg hos inrikesministeriet i Delhi.

De speciella restriktioner för utlänningar som gällt sedan 1963, och som tillkom efter kriget mot Kina året innan, i norra Västbengalen (Darjeeling och fyra andra distrikt) avskaffades också i somras. Det är därför inte längre nödvändigt att som tusentals utlänningar hittills gjort tillbringa en halv dag på det sjabbiga Foreigner's Registration Office i Calcutta för att utverka tillstånd för att ta tåget till Siliguri och Darjeeling. Tack och lov för det!

Lars Eklund

PAKISTANSKE BØRN OG ZIA: TEN YEARS AFTER

For næsten ti år siden skrev jeg om pakistanske børn i arbejdslejr (SYDASIEN 2/81). Zia ul Haqs styre gjorde ikke forholdene bedre. Hans elleve år ved magten krænkede ikke kun de voksnes menneskerettigheder, men også børnenes.

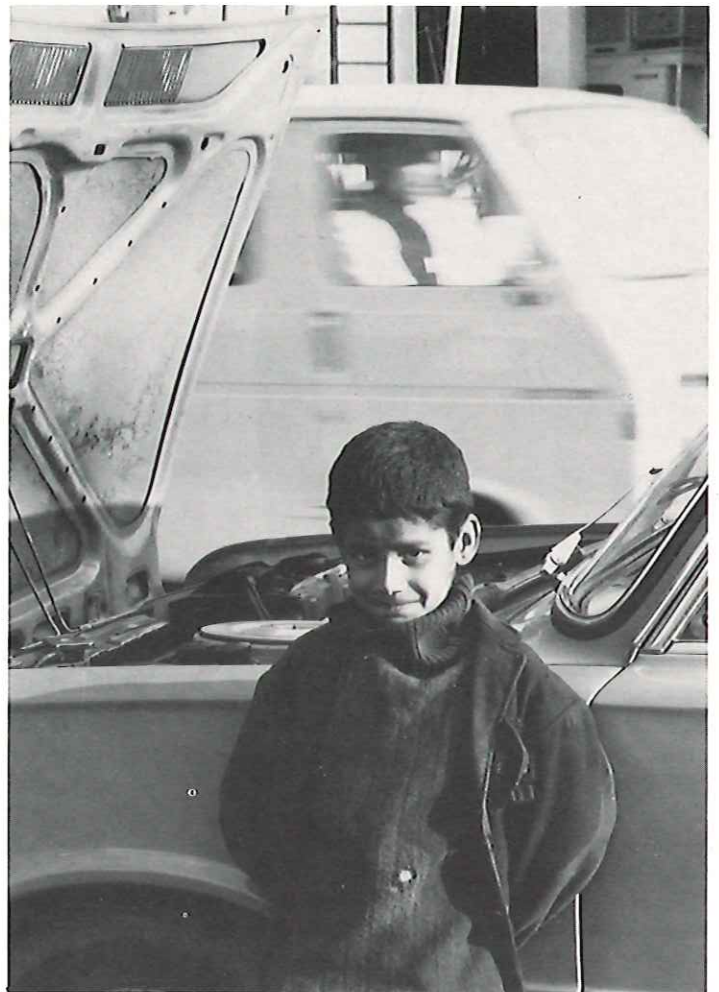
De såkaldte Hudood love er specielt diskriminerende overfor kvinder og rammer alle aldersgrupper. Piger på blot 9-10 år blev fængslet efter at være blevet voldtaget.

Hudood lovene gør det næsten umuligt at bevise voldtægt. Lovene kræver, at mindst fire velrenommerede mænd skal bevidne at de så voldsmandens penis trænge ind i kvinden mod hendes vilje, for at hun ikke skal blive dømt for utugt eller ægteskabsbrud. De børn, som blev født af fængslede kvinder, voksede ofte selv op i cellerne.

Hvis islamiseringen af samfundet under Zia betød en formindskelse af demokratiske principer for alle, inklusiv børn, har den på det økonomiske og sociale plan heller ikke medført en forbedring af børnenes vilkår. Fattigdommen kaster stadig børn ud i arbejde for en ussel løn og uden mulighed for at beskytte sig mod grov udnyttelse.

Dette foto-essay viser fem eksempler på den økonomiske udbytning af børn.

Alain Lefebvre

Taj Ali Khan, en skrap fyr på 9 år, går i skole om formiddagen og arbejder i et bilværksted om eftermiddagen: "Efter skoletid kommer jeg her og skifter til arbejdstøj. Jeg skruer bolte på biler og lærer om bilreparation. Jeg har ikke tid til at lege med andre børn."

Jeg går ind i et skrædderi og spørger om tilladelse til at snakke med Gulraiz Akhtar (12 år). Mesteren synes ikke om det: "Hvem vil gøre Gulraiz' s arbejde mens han snakker med Dem? Hvem vil betale mig for det? Han har for travlt". Alligevel gav han mig lov til at tage et billede og spurgte hvornår jeg ville sende ham et kopi.

Khanziz Aman (10 år) sælger små stykker sukkerrør med sin far. Han sidder direkte på fortorvet og prøver at beskytte sig mod kulden med en tæppe. Hans far tog ham ud af skolen samtidig med at hans lillebror startede i skolen. Jeg ville snakke med Khanziz om hans hverdag, men vi blev stoppet af en elegant klædt pakistaner, som blev irriteret over at se en udlænding spørge om fattigfolks vilkår.

Lærlingetiden i værkstederne er en kamoufleret form for udnyttelse af børnene. Khalid Mahmood (10 år) og Babur Khan (9 år) reparerer køleren på en lastbil. Disse børn går ikke på den tekniske skole. Hvad de måtte lære på værkstedet, er al den uddannelse de får.

Jhulam Mustafa (12 år) arbejder som mekaniker i et motorcykel værksted. Hans far var landarbejder i nordøst Pakistan, men er nu piccolo i et kommunalt kontor i Islamabad. Han havde brug for en ekstra indtægt for familien og fandt denne lærlingeplads til sin søn.

I ti år har progressive pakistanske intellektuelle udgivet tidskriftet **Pakistan Progressive**. Det giver uensuret og skrappe analyser af Pakistans politik og økonomi, og også om videnskabens placering og vilkår i muslimske lande. For eksempel har den pakistanske nobelpristager i fysik, **Mohammad Abdus Salam**, skrevet om "Science and Islam" i to numre i 1989. Adressen er:

Pakistan Progressive
Department of Economics
University of Wisconsin
Oshkosh, WI 54 901
USA

Abonnement for et år: \$12.

AL

M A Thomas är eldsjälens bakom Vigil India-rörelsen, som bekämpar brott mot de mänskliga rättigheterna och försöker undanröja hatet mellan Indiens skilda religionsgrupper. Sten och Birgit Rodhe porträtterar Thomas och Vigil India-rörelsen.

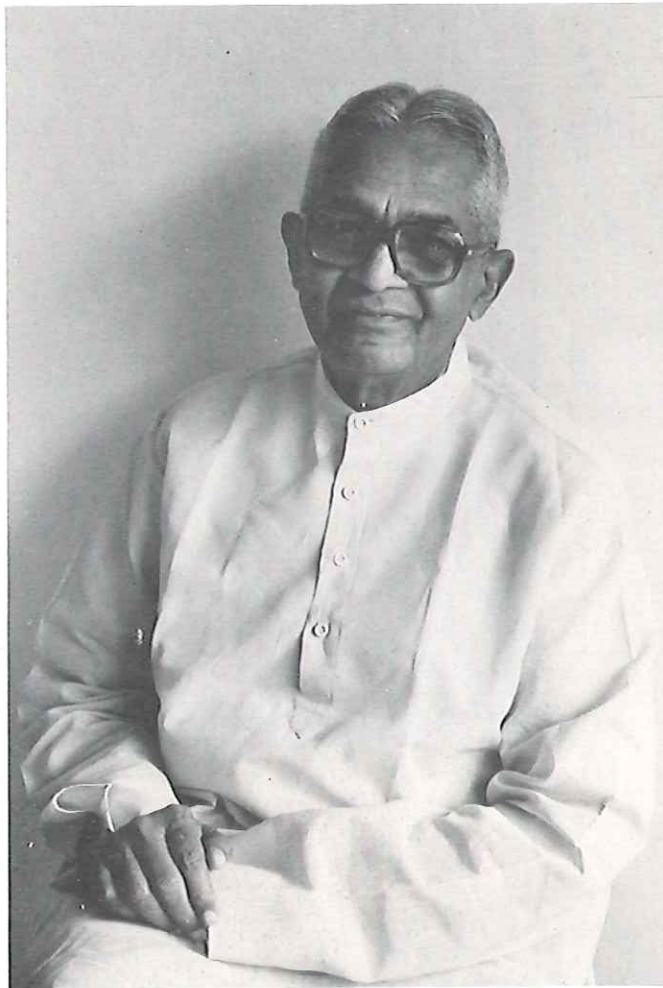
Hans mål är ett Indien utan hat

Vigil India heter en då och då utkommande publikation, som utges av M A Thomas i Bangalore "on behalf of the Vigil India movement". Rörelsen (kanske kan namnet översättas "Vaka för Indien") och dess publikation uppmärksammar och bekämpar brott mot mänskliga rättigheter, alltför vanliga i dagens Indien. Det gäller förtryck och hat mellan olika religionsgrupper. När detta skrivs, skakas Indien av oroligheter förorsakade av konflikten mellan hinduer och muslimer i Ayodhya. Vigil India har länge förutsett denna olyckliga utveckling och sökt medverka till en fredlig lösning.

Ekumeniskt centrum

M A Thomas är kristen, präst i Mar Thoma-kyrkan, men i Vigil India förenas människor från olika religioner. Så är det också i Ecumenical Christian Centre, som M A Thomas startade i början av 1960-talet i Bangalore. Efter några år flyttade centret till Whitefield, några mil utanför staden. "Ecumenical" uppfattas här som allmänmänsklig, global, t o m kosmisk. Man ordnar kurser och konferenser av olika slag. Vi var med vid centrets 25-årsjubileum i början av 1988 och blev imponerade av hur människor från olika delar av Indien och från olika religioner och samhällsgrupper visade sin uppskattning av centret och dess grundare.

Ofta betonades centrets "secular" karaktär, och vi fann snart att detta ord inte borde översättas med "sekulariserad". Inte

M A Thomas, förkämpe för ett Indien utan förtryck och religiösa motståndningar

heller är ord som "sekulär" eller "vårdslig" bra, när man vill återge begreppet "secular", sådant det också förekommer i den indiska konstitutionen. Det innebär "fristående från", "obunden av" olika religioner. M A Thomas inskräper ofta att "secularism" inte innebär religionsfientlighet. I landets konstitution står det i motsättning till "communalism", som förenar politiskt ställningstagande med religiös tillhörighet.

Obundet

Ecumenical Christian Centre är "secular" i den meningen att det vill vara fritt från bundenhet vid någon kyrka eller reli-

På initiativ av Vigil India-rörelsen ordnade adivasis i Agasthyakoodam i Trivandrum-distriktet av Kerala en demonstration (*dharna*) framför regeringsbyggnaden i Trivandrum måndagen den 16 april 1990. De begärde en permanent lösning på sina problem och lämnade ett memorandum till ministrarna.

Indien, som har den största adivasi-folkmängden i världen, har hundratals adivasis som lever i skogarna. Här i Agasthyakoodam har de inga permanenta bostäder. Många lever i grottor, och de flesta i små hyddor gjorda av bambublad. Några av dessa halvnakna adivasis lever vid sidan av de vilda djuren och överlever till stor del på jakt och andra skogsprodukter. De gräver upp vilda rötter från skogen. De fångar fisk från dammarna i skogen och använder vilda frukter och vilda maskar som föda. .... Skrupelfria mellanhänder, politiker, ämbetsmän och ohederliga företrädare för olika organisationer försöker

gion, men M A Thomas ställer själv Kristus i centrum. Centrets uppgift har han uttryckt så: "ECC är en liten gemenskap, som söker sig fram till en ny livsstil — det är inte fråga om vare sig ett ashram eller ett universitet. Det representerar en ny dimension av kristen lydnad, ett sökande efter mänsklighetens enhet."

Vid tiden för 25-årsjubilet hade M A Thomas redan för flera år sedan avgått som centrets ledare. Han kvarstår dock som medlem av styrelsen, och givetvis väger hans ord där mycket tungt.

Han har där bl a tagit initiativ till att inom centrets ram bygga upp "Indian School of Ecumenical Theology". Centrets nuvarande ledare är biologen Mithra Augustine, tidigare rektor för Madras Christian College.

Som pensionär och friställd från den dagliga ledningen av centret ägnar M A Thomas nu mycken tid åt Vigil India-rörelsen, ett samlingsnamn för grupper spridda över Indien med uppgift att lokalt och regionalt rikta in sig på lösningen av Indiens stora politiska, sociala och religiösa problem.

Grundades 1977

Rörelsen grundades 1977. Idén till den hade växt fram under den mörka tid, då Indira Gandhis regering förklarade undantagstillstånd, som varade nära två år mellan 1975 och 1977. Den var ett svar till en regering, som framtvungade "a culture of silence" — Paulo Freires uttryck. I tioårs-skriften "Power to the people. A decade of struggle against the culture of silence" (kan erhållas från Vigil Indias nationella centrum, 61, Campbell Road, 560 005

miljoner rupier under sken av välfärdstjänster för dessa adivasis..... Dessa tjänstemän är värre än tjuvskyttar och har blivit en skam för civiliserade

för adivasis och andra förtryckta folks rättigheter i Indien, inledde sitt engagemang i Agasthyakoodam-ativasis problem 1982.... En sak vet jag säkert: ni

dagligen. Denna demonstration är ett tillfälle att upplysa alla människor om de svårigheter ni har att möta dagligen på grund av de nämnda problemen.... Fastän många regeringar har kommit och gått, bara ökas agasthyakoodam-ativasis problem. Vid detta tillfälle vädjar jag till regeringen att finna omedelbara lösningar på de problem som agasthyakoodam-ativasis möter."

Stamfolk kämpar för sina rättigheter

människor, samhället och regeringen.

212 adivasis och 11 företrädare för Vigil India-rörelsen deltog i demonstrationen....

Presidenten, Rev. M A Thomas, riktade följande budskap till de närvarande:

- Ni har rest många mil från Agasthyakoodams inre skogsområden och nått Keralas huvudstad för att kämpa för rättvisa och mänskliga rättigheter. Förvisso har denna demonstration utomordentlig betydelse.

Vigil-India-rörelsen, som är en folkets organisation, som ständigt kämpar

har många dystra och hjärtskärande berättelser att föra fram till offentligheten i denna huvudstad om era dagliga problem och de omänskliga vedervärdigheter som kommer er till del från det sk "elitsamhället". Ni är offer för stöld och förtryck, ni har gjorts till syndabockar genom falska anklagelser från "respekterade människor" som har pengar och inflytande på tjänstemännen till att förhärja skogen, ... ni har brist på även grundläggande sjukvårdsmöjligheter, problem att få utbildning för era barn, svårigheter att finna en plats att lägga huvudet på — allt detta följer er

I det memorandum på 17 punkter som mötet överlämnade till Kerala-ministern för skogar och adivasis välfärd, krävdes bl a fängelse för alla dem som förskingrat pengar avsedda för adivasis och återlämnande av pengarna, (flera namn och myndigheter utpekade), återlämnande av taget lard, återtagande av falska anklagelser, obligatorisk fri utbildning upp till 15 år.

(Utdrag ur Vigil Indias rapport juni 1990)

- Bangalore, Indien) beskrivs i förordet Vigil India så:

"Rörelsen är helt religiöst obunden (*fully secular*) till sin karaktär. Hinduer, muslimer, sikher, kristna och människor som tillhör alla samhällsskikt ansluter sig till den. Det är en folkets rörelse, som står för ett nytt samhälle — i grunden demokratiskt, religiöst fristående och jämlikt. Folket, framför allt de underprivilegerade, är dess ryggrad". Skriften ger sedan glimtar av rörelsens aktiviteter under åren 1977-87.

Nyhetsbrev

Fortlöpande information om Vigil India ges i dess "occasional publication". Det nummer som kom i juni 1990 rapporterar huvudsakligen om en av rörelsen

arrangerad Adivasi-demonstration i Kerala. Adivasi är det namn som används för vad vi väl skulle kalla Indiens urbefolkning, stammar som lever i skogarna avskilda från andra. Vi har här ovan översatt delar av rapporten:

En rapport från Uttar Pradesh talar om en "state level conference" i mars 1990, där man arbetat med konstruktiva förslag till lösning av konflikten i Ayodhya. Från Bihar rapporteras om möten mellan hinduer och muslimer på platsen för tidigare blodiga konflikter. Vid ett kvinnoläger i Vigil Indias regi dryftades särskilt de arbetslösa kvinnornas problem: de kan få arbete 4-5 månader av året, men förslag framkom om organiserande av småskalig "cottage industry" för resten av året.

I Andhra Pradesh anknyter Vigil India

till ett Open University för "dalits" (kastlösa). Vid en konferens där i april hade Ayodhya-konflikten behandlats. Från Kanyakumari-distriktet längst i söder rapporteras om möten av kvinnogrupper i olika byar. Det gäller att medvetandegöra kvinnor genom upplysning om kvinnovärldens omvandling särskilt på landsbygden.

Vigil India organiserar inga massor, och dess egen samordnande organisation är mycket blygsam till omfånget. Dess vitala organ är små lokala grupper som samlas kring i första hand sina egna problem. De tillhör rörelsen endast så länge kampen för lösningen av sådana problem är levande och konstruktiv. Den kampen går vidare.

Birgit och Sten Rodhe

44.000 kvinnliga fångar utan dom

Omkring 44 000 kvinnor arresteras årligen i Indien, vilket är drygt 2% av det totala antalet arresteringar. Men bara 21% av kvinnorna i indiska fängelser är dömda. Resten sitter i väntan på dom, är under utredning eller helt enkelt bara fängslade.

Siffrorna kommer ur en aktuell rapport från en nationell expertkommitté om kvinnliga fångar, den första någonsin i ämnet. Rapporten pekar på att det indiska rättsväsendet inte skiljer på brottsling och offer när det gäller kvinnor. Fångarna är lika ofta vittnen, övergivna eller slagna fruar, hemlösa eller offer för vanliga brott.

UNIKA RESOR

I BUDDHAS FOTSPÅR

en annorlunda resa till de orter i norra Indien som är förknippade med Buddhas liv. Deltagarna erbjuds en helgkurs om buddhismen. Avresa den 17 mars 1991. Tre veckor. Pris 16.700:-

SÖDRA INDIEN

Madras - Mysore - Madikeri (Coorg) - Cochin - Lakshadweep. En studie- och semesterresa. Avresa den 17 mars, 25 oktober, 20 december 1991. Pris ca 19.000:-

LAKSHADWEEP

ögrupp utanför Sydindiens västkust. Så nära paradiset man kan komma. Individuella avresor. Kombinera med vilka orter i Indien Du vill.

BEGÄR SPECIALPROGRAM !
tel 08-24 34 40

ScanAsia Resor
Box 26159, 100 41 Stockholm

Herat - exempel på islamisk stadsplanering

Finn BARNOW: *Kolonisternes By. Studier af urbanisering og byplanlægning i den tredje verden.* København: Kunstakademiens forlag, Arkitektskolen 1990.

Abdul Wasay NAJIMI: *Herat, The Islamic city. A Study in Urban Conservation.* London: Curzon Press 1988. Scandinavian Institute of Asian Studies, Occasional Papers no. 2.

Detta är två helt olika böcker om stadsplanering som ändå har vissa beröringspunkter. Finn Barnow (FB) är docent vid arkitektskolan i Köpenhamn. Hans bok har prägel av lärobok, och är mycket pedagogiskt utformad. Den bör kunna användas i undervisningen på såväl grundskola som gymnasium. Boken innehåller exempel på stadsplanering i Latinamerika, Asien och Afrika

FB skiljer mellan yttre och inre kolonisationsatorer. Till de förra räknas i-länderna, multinationella företag, Världsbanken etc. Till de senare hör de inhemska borgarklasserna, lokala eliter, spekulanter etc. Betoningen ligger dock på de yttre kolonisationsatorerna och deras utformning av städerna i tredje världen.

För FB finns det ett nära samband mellan kapitalismen och europeernas kolonisering. Därför anses den förkoloniala stadsformen höra hemma i förkapitalistiska samhällen. I dessa finns det en samhörighet mellan den rumsliga och den sociala strukturen. De är ömsesidigt beroende av varandra.

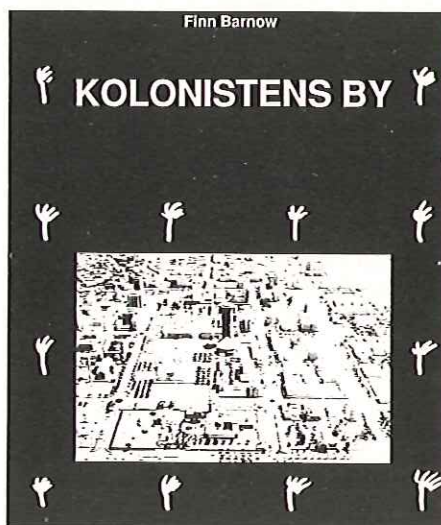
Med kapitalismen bryts denna samhörighet. Nu införs en rumslig frihet - nästan allt är tillåtet. Stadsplanen blir resultatet av politiska beslut av olika slag.

FB tycks mena att det finns tre former av kolonisering. Grekernas och romarnas erövringar under antiken och den muslimska kolonisationen av Indien nämns som två typer av förkapitalistisk kolonisation. Dessa skiljer sig starkt från den europeiska kapitalistiska koloniseringen av andra världsdelar.

FB avslutar sin bok med följande uttalande om avkoloniseringen idag: "Det nya är upptäckten och införlivandet av det nationella och kulturella arvet i stadsplaneringen." Det är precis detta som Najimis (N) bok är ett uttryck för.

Oförenliga former

Boken om Herat är en beskrivning och analys av relationen mellan social struktur och stadsform i islamiska samhällen. Den ger också förslag på hur islamiska värderingar kan bevaras och framhävas i stadsplaneringen. Arbetet har tillkommit under

HERAT THE ISLAMIC CITY

en period då N forskade vid arkitektskolan i Köpenhamn.

Den islamiska staden är rik på de element, som enligt Finn Barnow blev förstörda under den europeiska kolonisationen. De två formerna för att utforma en stad är oförenliga. Därför placeras den europeiska staden utanför eller runt omkring den islamiska staden, som till exempel i Tunisien, Algeriet och Marocko. Från dessa länder finns det också exempel på hur den europeiska staden liksom åter sig in i den islamiska. Båda dessa ting har skett i Herat i Afghanistan. N menar dock att Herat ännu icke är så ödelagt, att staden inte kan räddas.

Herat håller på att förstöras av inre kolonisering. Detta ses som ett uttryck för de styrandes ambitioner och prestigelystnad. Afghanistan har aldrig varit koloniserat. Trots det har europeisk stadsplanering vuxit fram som ett ideal i landet efter andra världskriget. Det är först idag som man börjar inse bristerna och feLEN med denna planering i förhållande till islamisk kultur. Det handlar om att familjens rytm förstörs, grannskapsgemenskapen upplöses, och

bostäderna förvandlas till dyra villor med spetsiga tak och 'car-port'. Folk har vare sig råd att bo i husen eller att hålla sig med bil. Byggnaderna placeras friliggande. Moskeerna behandlas som om de vore kyrkor och omges av en öppen plats. I den traditionella arkitekturen däremot är det moskeens inre gård omgiven av tät bebyggelse som skänker skugga åt dem som vistas ute under dagen.

I den islamiska staden är gatorna ofta krokiga och det finns många återvändsgränder. De är inte skapade för biltrafik utan för gående och djur. Gatorna är mindre viktiga än bostäderna, bortsett från de stora genomgående lederna. Det beror på att när städerna en gång uppfördes så byggdes husen före gatorna. Hos oss i Europa var det tvärtom.

Kvadratkonstruktion

Det finns två stadsformer i den islamiska kulturen - en cirkulär och en kvadratisk. Den förstnämnda finns på många håll i Nordafrika. I Afghanistan dominerar däremot den kvadratiske, som till exempel Herat, som författaren kallar för en **Qal**konstruktion. Den är utformad som en försvarsanläggning med ringmur och portar i alla väderstreck. I varje hörn finns ett torn och i dess närhet en militär förläggning.

Staden är indelad i fyra kvadratiske delar som avgränsas av två korsande huvudgator, vilka löper från port till port. Förr fanns det också ett palats i mitten av staden längs den nord-sydgående gatan. I varje del av staden formar gatorna ett ore-gelbundet mönster.

Stadens form passar invånarnas rörelsevanor menar N, och pekar på dagliga, veckovisa och årliga mönster för detta. Det handlar faktiskt om ett helt livsmönster. Sättet att röra sig är typiskt för den islamiska kulturen: Man går till moskeen, till badet, till arbetet i affärer och verkstäder, och till brunnen. Att förstå samspelet mellan människan och staden utifrån hennes rörelser är fruktbar för att analysera samhörigheten mellan samhälle och stadsplan.

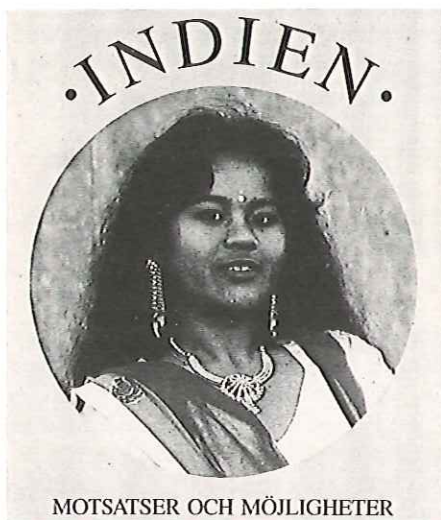
N's bok vänder sig till professionella stadsplanerare och arkitekter. Han redogör också för motiven hos regeringen att sätta igång en restaurering av den gamla staden i Herat. Det handlar både om att man erkänner de brister som finns i de moderna städerna, och samtidigt om att man vill öka turismen och bättra på statens inkomster.

Däremot ger denna insiktsfulla bok inte några upplysningar om vad som hänt med Herat under de senaste årens krig i landet.

Bror Westman

Översättning: Staffan Lindberg

Positiv motbild

Anders Fugelstad: **INDIEN - motsatser och möjligheter** (Esselte Studium 1990)

För många år sedan var Anders Fugelstad en av våra populäraste vissångare. Som sådan kunde han konsten att fånga sin publik och få den att lyssna. Den förmågan besitter han även i dag när han verkar som författare. I denna nyutkomna bredvidläsningsbok för högstadiet och gymnasiet ger Fugelstad på 116 sidor en lättbegriplig och samlad bild av Indien, ett land han kommit att älska efter ett flertal resor dit.

Utifrån personliga erfarenheter skildrar han Indiens mångfald med mänsklig värme och passar samtidigt på att avliva de gängse myterna om heliga kor, kastmärken och stillastående utveckling. Han ställer kontrasterna mot varandra: Oxkärror = tunnelbana, uråldriga jordbruksmetoder = avancerat rymdprogram. I Indien finns allt.

Fugelstads utgångspunkt är att det som sker i Indien inte är något underligt och exotiskt. Han jämför ofta med vår egen kultur och konstaterar att samma fattigdom, kvinnoförtryck och barnarbete förekom också hos oss i Sverige för 100 år sedan. Genom en rad positiva motbilder pekar Fugelstad på de stora förändringar som är på gång. Han andas optimism, kanske ibland alltför mycket. Men den invändningen väger lätt, ty som en positiv motbild mot den gängse negativa Indien-bilden är Fugelstads bok en utmärkt introduktion till Indien. Den förtjänar att spridas också utanför skolorna. Läs den!

Lars Eklund

SYDASIEN:s läsare erbjuds köpa Anders Fugelstads bok "Indien - motsatser och möjligheter" till specialpris 135 kronor. Sätt in pengar på postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN, märk talongen Fugelstad.

Fascinerande resa till Jadelandet

Bertil Lintner: **Rejsen till Jadelandet** (Mellempfolkeligt Samvirke 1989)

Den svenske journalisten Bertil Lintner, bosatt sedan många år i Bangkok och välkänd för SYDASIEN:s läsare genom sina artiklar om Nagaland, genomförde under tiden oktober 1985 till april 1987 en fantastisk resa 2 275 km till fots genom de gerillakontrollerade områdena av norra Burma. Detta tillsammans med sin hustru Hseng Noug och deras nyfödda dotter Hseng Tai.

Syftet var att som första utländska journalist sedan 50-talet inifrån skildra läget i de av inbördeskrig och internationell isolering präglade områdena i Nagabergen, Kachinstaten och Shanstaterna. Lintner, som skriver för Far Eastern Economic Review, är en erkänd auktoritet på de politiska förhållandena i norra Burma och hans bok - som förvånansvärt nog inte översatts till svenska - bjuder därför på kunniga historiska och politiska analyser av det komplicerade läget med etniska gerillor som kämpat mot den burmesiska centralregeringens trupper i flera decennier.

Men boken är dessutom en spännande reseskildring, med härliga bilder tagna av Hseng Noug. Det hela börjar i Indien. Författaren och hans fru, f d gerillasoldat av Shan-nationalitet, sökte länge förgäves i Calcutta efter kontakter med den underjordiska gerillan i Nagaland som skulle kunna hjälpa dem med att ta sig illegalt upp till de för utlänningar avspärrade nordöstra delstaterna i Indien och vidare över gränsen till Burma. Först sedan man tagit sig till Delhi fick de den rätta kontakten.

Via Darjeeling i norra Västbengalen lyckades det paret att med falska papper ta sig österut in i Assam. Förklädda och med

tur lyckades de forcera de många kontrollstationerna och ta sig upp till Nagaland. Där fick sedan Lintner ligga gömd och trycka i flera veckor på olika gömställen tills det stod klart att gerillan på andra sidan burmesiska gränsen var beredd att ta emot honom och hans fru som här i Nagalands huvudstad Kohima till på köpet födde deras dotter, som de sedan bar på under hela den fortsatta resan.

Åter förklädda färdades de i en falskskyttad jeep till den burmesiska gränsen, med indiska säkerhetstjänsten tätt i fagorna. Den varskodde sedan den burmesiska militären som under familjen Lintners fortsatta färd till fots, mulåsa, elefant och cykel ständigt utgjorde ett hot. Ut ur Burma for man så småningom via Kina, där man blev arresterade för olovlig gränspassage - och utvisade till HongKong.

Lars Eklund

Stormig tonårstid för adoptivbarn

Madeleine Kats: **Adoptivbarn växer upp.** (Bonniers 1990)

Madeleine Kats sista bok blev en frank och hälsosam uppgörelse med problemen kring adoptivbarns uppväxt. Hon konstaterar att många adoptivbarn är barn med tidiga störningar inte minst på grund av brist på känslomässig näring. Och ju tidigare denna brist uppstår i livet, desto större blir skadan. Inte tvärtom som en del tror.

Adoptivbarnens tidiga separationer och tidiga känslonäringsbrist gör tonåren till en stormig tid i många adoptivfamiljer. Men problemen finns också i andra åldrar vilket många av fallstudierna i boken visar.

Läsningen av Kats bok blir säkert ett nyttigt uppvaknande för de adoptivföräldrar som inte redan vaknat.

Men hon betonar att de karga beskedet inte ska ses som ett inlägg mot adoptioner, men väl att man ska tänka sig för. Dock är alternativen för de barn som inte adopteras än värre om adoptionen har gått riktigt tillväga.

Madeleine Kats var mor till tre adopterade barn och hon satt som ordförande i Adoptionscentrum i sju år på 70-talet. Hon talar erfaret och tydligt till oss i den bok som blev hennes sista. Sjukdomen tog hennes liv i början av hösten.

Thomas Bibin

Notiser från Sydasien

Sammanställning: Lars Eklund

AFGHANISTAN

Stormakterna eniga om lösning
USA och Sovjet är i stora drag ense om hur Afghanistan-konflikten kan lösas, men knäckfrågan är Najibullahregimen. Det säger Anders Fänge, f d chef för svenska Afghanistankommitténs biståndskontor i Peshawar. Fredsplanen som föreligger ger den kommunistiska regimen visst andrum. USA kräver inte längre att Najibullahregi-

men försvinner definitivt, utan nöjer sig att Najibullah lämnar regeringsmakten ifrån sig. Han tillåts sedan ställa upp med sitt omdöpta parti Hezb-e-Watan (Fosterlands-partiet) i ett framtida allmänt val. Under tiden går FN in och tar över "vissa väsentliga ministerier", oklart vilka. Motståndsrörelsen vägrar dock att acceptera Najibullahs närvaro, och man är också skeptisk till FN:s neutralitet, eftersom hitills FN:s hjälp till Afghanistan mestadels

hamnat hos Kabulsidan. (GP 8/10)

Massud till Pakistan

För första gången på 11 år besökte i oktober den legendariske gerillakommandanten Ahmed Shah Massud (se SYDASIEN 1/90) Pakistan och mötte där pakistanske presidenten Ghulam Ishaq Khan och arméchefen Mirza Aslam Beg. Sammanträffandet följde på ett möte inne i Afghanistan i veckan innan av ett 40-tal gerillaledare från hela landet som diskuterat närmare samarbete och om att gå en tredje väg genom att isolera såväl Najibullahregimen som Gulbuddin Hekmatyars fundamentalistiska parti Hezb-i-Islami som inte fanns representerat på mötet. Gulbuddin som är Pakistans gunstling är en svuren fiende till Massud. (FEER 25/10)

Storangrepp mot Kabul

Hekmatyars gerillaorganisation Hezb-i-Islami inledde en storoffensiv från två håll mot huvudstaden Kabul, i ett sista försök att militärt driva bort Najibullah-regimen, oavsett kostnaderna i form av civila förluster i staden. Afghanska källor uppger att den militära pakistanska underrättelsetjänsten (Inter-Services Intelligence) liksom CIA stödjer offensiven. Flertalet andra gerillaledare vägrade dock delta i Hekmatyars fälttåg. Även den afghanska provisoriska regeringen i exil vägrar att helhjärtat ställa sig bakom Hekmatyar. (FEER 25/10)

Najibullah på fredsresa

Den afghanske presidenten Najibullah har rest till Europa på vad som tros vara förhandlingar med oppositionen. Efter ett besök i Genève far han vidare till Rom för att träffa exkung Zahir. Najibullah väntas föreslå kungen att återvända till Afghanistan och ställa sig i spetsen för en konstitutionell monarki. (TT-AFP 20/11)

BANGLADESH

Speciallagar avskaffas?

President Ershad tänker avskaffa de drakoniska speciallagar (Special Powers Act) som infördes i Bangladesh 1974 av den dåvarande Awamiregeringen. Lagarna som riktar sig mot regimmotståndare har bibehållits intakt av alla senare regeringar, som med denna lagstiftning haft ett effektivt vapen mot sina politiska motståndare och kritiska journalister. (FEER 4/10)

FORUM for utviklingsstudier

Utgiver: Norsk Utenrikspolitisk Institutt i samarbeid med
Norsk Forening for Utviklingsforskning

Forum for utviklingsstudier (FFU) er et tidsskrift som formidler forskning om utvikling, nord-sør-relasjoner, den tredje verden og utviklingshjelp.

FFU kommer ut med 2 hefter i året, vår og høst (til sammen ca. 250 sider). Det inneholder en artikkeldel samt debatt- og bokspalte. Artiklene gjengis i sammendrag på engelsk.

FFU retter seg primært inn mot de norske forskningsmiljøene. Det vil være en kilde til informasjon for alle som er interessert i de temaområdene tidsskriftet dekker, blant annet innenfor undervisning, forvaltning og formidling.

Hefte nr. 1 1990 er viet «*bærekraftig utvikling*» og er utgitt i engelsk språkdrakt. Begrepet blir drøftet med utgangspunkt i forskjellige faglige tilnærminger og ulike nivåer.

Abonnement 1990: kr. 100.

Løssalg enkelhefter f.o.m. 1989: kr. 60.

Abonnementet løper til vi mottar oppsigelse. Send ingen penger nå. Vi sender nota.

Jeg bestiller:

Forum for utviklingsstudier

- Nr. .... 19 .....
- Abonnement 1990
- Abonnement 1991

Navn: .....

Adresse: .....

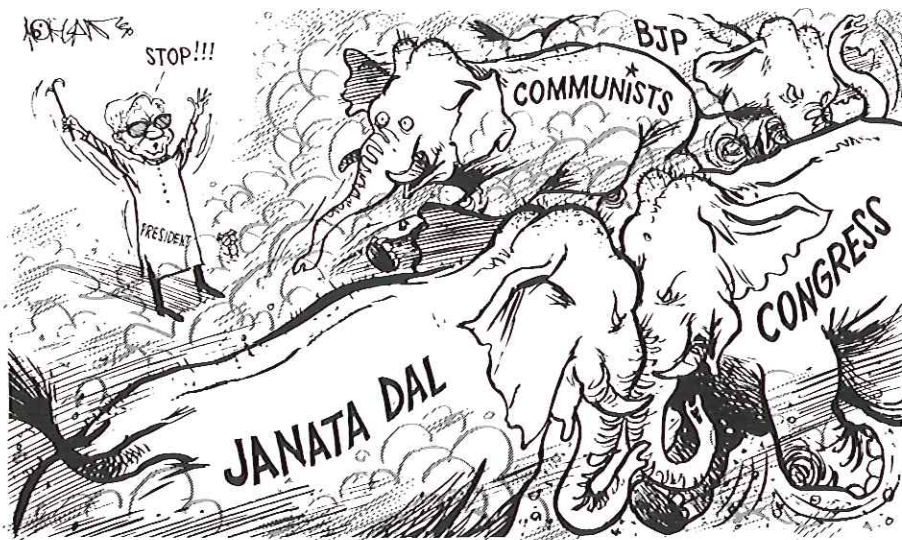
norsk
utenrikspolitisk
institutt

NUPI

Postboks 8159 Dep, 0033 Oslo 1

Nya krav på Ershads avgång

Den politiska oppositionen inledde den 10 oktober ännu en månads lång kampanj mot Ershad-regimen. Sju människor sköts ihjäl av polis och hundratals skadades vid demonstrationer och generalstrejker i slutet av oktober. Regimen har svarat med att arrestera en rad oppositionsledare med hjälp av de speciallagar som man tidigare förklarat ska avskaffas. (FEER 8/11)

Ershad aviserar avgång

Efter att oppositionen i slutet av november intensifierade sina aktioner mot regimen införde president Ershad slutligen undantagstillstånd i Bangladesh, stängde gränserna, införde presscensur och beskyllde utländska makter (=Indien) för att ligga bakom oroligheterna. Minst 70 personer sköts ihjäl under en veckas tid.

Den 3 december gjorde dock Ershad en helomvändning, upphävde presscensuren och förklarade i ett radiotal att han ska utlysa nyval och själv avgå från presidentposten två veckor före nyvalet. Ershad påstod sig godta oppositionens krav på en fredlig övergång till civilt styre. (TT-AFP 3/12)

Sovjetare begär asyl

Ett sovjetiskt par som undervisat i ryska på det sovjetiska kulturcentret i Dhaka har sökt politisk asyl i Bangladesh. De hävdar att de utsatts för tortyr, förföljelser och hot från den sovjetiska regimens sida. Sovjets Bangladesh-ambassadör avfärdade paret som narkotikamissbrukare, något paret förnekar. (FEER 27/9)

INDIEN

Våldsamma kastupplopp

Hela norra Indien från Gujarat i väster till Bihar i öster skakades i september av våldsamma kravaller sedan V P Singh-regeringen tillkännagivit att den ämnade genomföra de förslag på kastkvotering som den s k Mandal-kommissionen föreslagit.

Förslaget innebar att ytterligare 27 procent av alla platser på universitet och av alla statliga jobb skall reserveras för medlemmar av Indiens s k "backward castes", lägre kaster. Redan tidigare har 22,5 procent av alla platser varit reserverade för medlemmar av de lägsta kasterna och stamfolken (Scheduled Castes och Scheduled Tribes). Trots att verkställandet av beslutet skjutits upp av högsta domstolen uppstod så allvarliga upplopp när högstakastiga studenter protesterade mot den utvidgade kvoteringen. På många håll fick arméförband sättas in. (FEER 4/10)

Tändsticksförbud i indiska skolor

Efter vågen av självbrändningar bland indiska skolungdomar har de kommunala myndigheterna i New Delhi förbjudit eleverna att ta med sig tändstickor och bensin till skolan. Enbart i New Delhi har sju ungdomar dött och flera vårdas på sjukhus efter självbrändningar i protest mot regeringens beslut att införa ett omfattande kvotsystem, som ger de lägre kasterna företräde till hälften av alla platser på universitet och statliga tjänster. (TT-AFP 12/10)

Regeringen avsätts i Assam

Den nya indiska regeringen under Chandra Shekhars ledning har avsatt delstatsregeringen i Assam och infört federalt styre. Beslutet innebär att delstatsvalen som skulle ha hållits i december ställs in. Centralregeringen har gett säkerhetsstyrkorna fulla befogenheter att ingripa mot separatister ledda av ULFA, Assams förenade befrielsefront. (TT-Reuter 30/11)

Indiska datorer i världsklass

På den internationella datormässan Ifra i Barcelona presenterade företaget Abacus från Bombay ett lättanvänt och billigt komplett redaktionellt datorsystem. Programvaran finns på engelska och ett flertal indiska språk och konstruktörerna ser därför inga svårigheter i att göra en svensk variant. (Journalisten 40/90)

Gästarbetarnas återtåg

Iraks invasion av Kuwait den 2 augusti har fått svåra effekter på de sydasiatiska länderna. Vid tiden för invasionen beräknades mer än 400.000 gästarbetare från Indien, Pakistan, Bangladesh och Sri Lanka befinna sig i antingen Irak eller Kuwait. Vid slutet av september hade ca 150.000 evakuerats till sina respektive hemländer, med båt och flyg.

Indiens reaktion på krisen kompliceras av det stöd som Irak tidigare gett Indien gentemot Pakistan i Kashmirfrågan, och Indien har därför drivit en mjuk linje emot Irak. Något som i sin tur lett till negativa reaktioner mot indiska gästarbetare i andra gulf-stater.

NEPAL

Demokrati och flerpartisystem

Kung Birendra frånhände sig sin tidigare totala makt över landet genom att den 9 november införa en ny författning i Nepal. Den nya författningen som ersätter det tidigare rådande Panchayat-systemet deklarerar att demokrati och flerpartisystem ska råda i landet. I fortsättningen är kung Birendra, som av många betraktas som en inkarnation av guden Vishnu, monark av brittisk modell med rätt att råda regeringen.

Religionsfrihet och en oberoende rättsapparat ingår också i författningen som arbetats fram efter den blodiga kampanjen för demokrati i våras.

Parlamentsval ska enligt planerna hållas i april nästa år. I Valet väntas förutom den nu styrande koalitionen mellan Nepali Congress och Förenade Vänsterfronten också medlemmar av den tidigare panchayaten ställa upp under partinamnet Nationella Demokratiska Partiet. (FEER 20/9 och 8/11)

PAKISTAN

Sharif ny regeringschef

Nawaz Sharif, 41, installerades den 6 november som Pakistans elfte premiärminister. Sharifs parti Islamiska demokratiska alliansen (IDA) - en koalition med tio partier - besegrade i parlamentsvalet i oktober Benazir Bhutto och hennes Pakistanska folkparti (PPP). (TT-AFP)

Trupper i Saudiarabien

Pakistan har gått med på att sända ytterligare 10.000 soldater till den internationella truppstyrkan i Saudiarabien, till de 5.000 som tidigare utlovats. Löftet kom två dagar efter att Kuwaits ambassadör förklarat att de oljerika staterna vid Persiska Viken ämnar ge Pakistan 500 miljoner dollar i bistånd. (AP 1/12)

Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

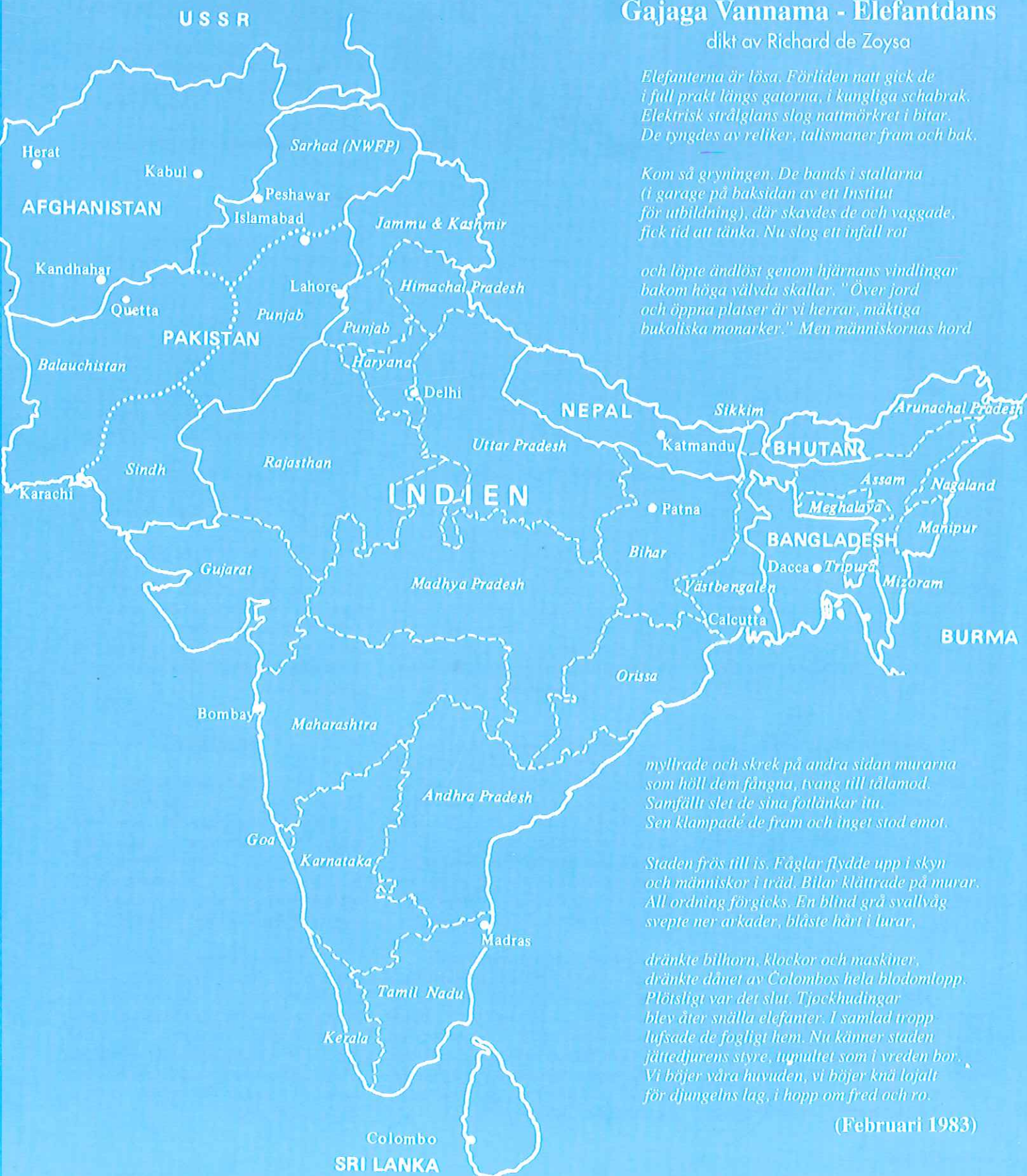
Utgivningspost-
kontor LULEÅ 1

POSTTIDNING

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

Här skulle ditt namn stått om du hade
betalat årsavgift. Ett år (= 4 nummer)
kostar 100:-. Institutioner och utland
120:- Postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN

Gajaga Vannama - Elefantdans

dikt av Richard de Zoysa

*Elefanterna är lösa. Förliden natt gick de
i full prakt längs gatorna, i kungliga schabrak.
Elektrisk strålgans slog nattmörkret i bitar.
De tyngdes av veliker, talismaner fram och bak.*

*Kom så gryningen. De bands i stallarna
(i garage på baksidan av ett Institut
för utbildning), där skavdes de och vaggade,
fick tid att tänka. Nu slog ett infall rot*

*och löpte ändlöst genom hjärnans vindlingar
bakom höga välvda skallar. "Över jord
och öppna platser är vi herrar, mäktiga
bukoliska monarker." Men människornas hord*

*myllrade och skrek på andra sidan murarna
som höll dem fångna, tvang till tålmod.
Samfällt slet de sina fojllänkar itu.
Sen klampade de fram och inget stod emot.*

*Staden frös till is. Fåglar flydde upp i skyn
och människor i träd. Bilan klättrade på muvar.
All ordning förgicks. En blind grå svallväg
svepte ner arkader, blåste hårt i lurar,*

*dränkte bilhorn, klockor och maskiner,
dränkte dån av Colombos hela blodomlopp.
Plötsligt var det slut. Tjockhudningar
blev åter snälla elefanter. I samlad tropp
lufsade de fogligt hem. Nu känner staden
jättedjurens styre, tyngd som i vreden bor.
Vi böjer våra huvuden, vi böjer knä lojalt
för djungelns lag, i hopp om fred och ro.*

(Februari 1983)